

Н. Р. Білецький

ДОКУМЕНТИ ДО ІСТОРІЇ НАРОДИЧІВ (публікація джерел)

У статті періодично із науковим коментуванням та перекладом на українську мову здійснено повнотекстову публікацію семи документів, які походять із липовецького архіву Юноша-Росцішевських й стосуються історії містечка Народичі XVIII ст. та його найближчої округи.

Ключові слова: Народичі, Ласки, замок, маєтності, Потоцькі, Павші, Левківські, архівні документи, орендний контракт, квитанція, дарча.

Опубліковані нижче документи¹ були зібрані в липовецькому архіві Юноша-Росцішевських², рукописи якого потрапили до складу фонду Осолінських і тепер зберігаються у Львівській національній науковій бібліотеці України імені Василя Стефаника. Оцифровані рукописи доступні до завантаження в електронній бібліотеці Національного інституту ім. Осолінських (Zakład Narodowy im. Ossolińskich)³. Вони складаються зі зшитих оригінальних мембран. На більшості помітні лінії згинів. Зустрічаються різні почерки, але тексти написані яскравими чорнилами. Частина місць у документах вицвіла від вологи або пошкоджена фізичними розривами папе-

ру (рис. 1). Особливістю актів є збережені в них особисті ручні підписи місцевої шляхти — як чоловіків, так і жінок (рис. 2; 3).

Документи № 1—4 (Archiwum... 1700—1730, арк. 147—154 зв.) стосуються надання в трирічну оренду замку і пов'язаних маєтностей в Старих Народичах від любецького старости Казимира Потоцького та його дружини Теодори зі Стжешина місцевому шляхтичу Михайлові Щеньовському за 4400 польських злотих. До орендного контракту додавалися реєстр із переліком споруд і майна у самому дитинці (рис. 4), а також квитанція від Казимира Потоцького для Михайла Щеньовського стосовно тоді ж позиченої готівки у 1600 польських злотих. Крім того, публікується суміжний акт щодо передачі с. Ласки від овруцького скарбника Даніеля Левковського житомирському підсудку Мацею Трипольському.

Документи № 5—7 (Archiwum... 1750—1769, арк. 126—131 зв.), що знаходяться в іншому рукописі, належать до пізнішого періоду. Вони стосуються продажу трьох частин власностей когнатичних потомків Катерини з Потоцьких Фащевської, зокрема й містечка Нові Народичі, за 4500 польських злотих київському стольникові Янові Павші. Оскільки Павло Кобилінський і Барбара Микульська отримали свої 1500 польських злотих за четверту частину пізніше, то їх акти збереглися відокремлено.

Усі наведені документи написані старопольською мовою з поодинокими вставками клаузул латиною. Оскільки ці джерела є юридичними актами, їхня граматична формулярна структура не відображає живої мови. Речення містять кальковані з латини дісприкметникові, дісприслівникові, означувальні конструкції, які не є характерними для слов'янських мов. Також ці полономовні документи містять явні локальні поліські / північноукраїнські варіації, що поміт-

1. Автора ознайомили з цими документами й спонукали до їх перекладу та публікації співробітники Інституту археології НАН України С. В. Павленко й А. В. Борисов. Археологів, які проводили польові археологічні роботи в Народичах, перш за все цікавив переклад опису середньовічного замку, а саме — можливі згадки фортифікаційних споруд та топографічних орієнтирів, що могли б стати їм в пригоді під час планування й проведення подальших досліджень (тут і далі, в тексті оригіналу та перекладах, примітки автора-перекладача, якщо не вказано інше).

2. Про історію липовецького зібрання шляхтичів Юноша-Росцішевських див.: Крикун 2012, с. 202—203.

3. Режим доступу: https://dbs.ossolineum.pl/kzc/wyniki_proste_op.php?OP-000563.

© Н. Р. БІЛЕЦЬКИЙ, 2023

но з правопису деяких слів. При передачі оригіналі текст документа по можливості розбивався на логічні формулярні складові джерела, такі як: інтитуляція, диспозиція, яка могла ділитися на внутрішні підпункти, санкція, короборація, локум, датум і підписи свідків.

Усі скорочення, окрім «т. р.» (manu propria, рукою власною), розкриваються у квадратних дужках. Також у квадратних дужках передаються реконструйовані по смислу вицвілі або пошкоджені місця в джерелах. Три крапки в квадратних дужках передають пропущені й нереконструйовані місця. Оригінальний правопис польських діакритиків і пунктуація документів не збережені. Натомість, по можливості, вони були розставлені подібно до сучасної польської вимови. Знаком оклику в круглих дужках вказується слово так, як воно написане в джерелі. Знак питання біля слів вказує на неоднозначне прочитання. Дві косих лінії вказують на зворот або розрив аркушів.

Автор не складав редакційних заголовків щоб уникнути нагромодження, адже кожна справа має на звороті останнього аркуша оригінальні заголовки і архівний номер документа. Також для зручності ці заголовки перенесені на початок кожного документа. Переклад українською мовою є лише допоміжним для прочитання оригіналу, тому ми наполягаємо посилатися тільки на оригінал. При перекладі автор спробував наблизити текст до сучасної української мови та по зможі змінити порядок слів у реченні для легшого прочитання. На відміну від оригіналу, у перекладі скорочувалися титулатурні форми звертань (вельможний, уроджений, велебний, його / її / їх-мости, пан / пані / панство), а також грошові одиниці (польський злотий). У примітках до тексту мовою оригіналу вказані деякі фактичні й технічні особливості джерел. У коментарях до перекладів пояснюються застарілі слова, а також наведені короткі біографічні довідки про осіб, що згадуються у документах, інформацію щодо яких нам вдалося знайти в науковій та довідковій літературі.

ДОКУМЕНТИ

№ 1

Контракт з паном Szczeniowskim, uczyniony anno 1723tio.

Контракт арєдновны міжды w[ielmożnym] Potockim a w[ielmożnym] Szczeniowskim o miasto Stare Narodycze za summę 4400 z[łotych] p[olskich] spisany.

R[ok]u 1723, d[ies] 1, Junii.¹

№ 3. Fasc: 6.² //

Міжды wielmożnymi ichm[ości]ami p[anami] Kazimierzem na Potoku y Theodorą z Strzeszyna Potockiemі, starostami lubeckiemі, mał[żonkami], z iedney, a urodzonym j[ego]m[ości] p[anem] Michałem na Wielkim Szczeniowie Szczeniowskim, z drugеy strony, staneło pewne y w niwczym nie odmiен[io]ne postanowienie w ten niżej opisany sposоb y o to, iż

1. Перпендикулярний напис заголовку справи.

2. Архівний номер, написаний нижче чорнильною ручкою.

W[ielmożni] wielmożni³ (!) ichm[ości] p[anowie] starostowie, mał[żonkowie], zaciągnąwszy summy narzod czterech tysięcy czterechset z[łotych] na zapis w grodzie Żytomirskim, roku 1723, die 26, februarii, w Żytomirzu spisany, przyznany na dobrach generaliter wszystkich, zapisano y in ci?⁴ inonerowano nazaiutrz ś[więtego] Jana Chrzciciela w roku tym że, s[wiata] rzymskiego, przypadającego, oddać assekurowano.

W nieoddaniu zaś pieniędzy y nieawizowaniu na terminie, przybrawszy do tey że summy 4400 tysięcy sześćset z[łotych] p[olskich], dobra miasto Stare Narodycze, jako o tym fusius ten że zapis w sobie opiewa, kontraktem arendownym w trzyletnią possessyą ci z w[ielmożni] ichm[ości] p[anowie] starostowie lubeccy (!) temu ж j[egomość] p[anu] Michałowi Szczeniowskiemu puścić y kontrakt z inwentarzem, według zwyczaju die spisawszy, wszystkie intraty dawnym zwyczajem, sine ulla excepcione, obligowali się drugiey summy na kontrakt w roky tym że 1723, dies 15, martii, w Owruckim spisany y personaliter w grodzie Owruckim roborowany, z[łotych] p[olskich] dwa tysiące, duo 2000 m[ille].

Według którego urodzony i[ego]m[ości] p[an] Szczeniowski, nie czekając terminu, w zapisie wyrażonego, do liczenia summy tysiąca sześćset z[łotych] p[olskich], ale na requizycyą w[ielmożnych] ich[mości]ów p[anów] starostów 2000 m[ille] z[łotych] polskich real[ite]r et effectiue wypłacił.

W[ielmożni] ich[mości] p[anowie] starostowie obligowali się we dwóch tysiącach z[łotych] p[olskich] wysz wyrażone dobra Narodycze na rok, zaczawszy od ś[więtego] Jana w roku terazniejszym 1723 a kończący się w roku, da Pan Bóg, przyszłym 1724 o tym że dniu y święcie, residuitatem zaś tey summy czterech tysięcy czterechset z[łotych] p[olskich], iako o tym sonat // sonat kontrakt y assekuracja, przy kontrakcie dana, una [cum] provisio[ne] przy expiracyey tegorocznego kontraktu oddać [obligowa]li się.

Zważając sobie w[ielmożni] ichm[ości] p[anowie] starostowie różne difficultates y zkomputowawszy sobie intratą wszelką, inkludując oraz prowizyę y summę przez te lata, dobra swoje dziedziczne miasto Stare Narodycze cum omnibus attinentiis et pertinentiis, ze wszystkimi przywotkami, gruntami, polami, rolami zasianymi y niezasianymi, oranemi y nieoranemi, łąkami, sianożencami, borami, lasami, gaiami, siedliskami, obszarami wszelkimi, w inwentarzu wyrażonemi, stawami, rzekami, rzeczками, błotami, zaroślami, wolnym łowieniem ryb, łowami zwierzęcymi, gonami bobrowemi, daniami, czynszami, pańszczyzną, młynami, arendą karczenną, porękawicznymi, poddanemi, ciąglemi y nieciąglemi, y ich wszelkimi generaliter powinnościami, zamkiem, folwarkiem, osoblіwe inwentarzem specyfikowanym, owo zgoło ze wszystkimi generaliter pożytkami, intratami, przychodami y przynależytościami, nic na siebie samych a nie na kogo inszego nie excypuiąc, nie taiąc, ani zostawuiąc, ale wszystko ogółem y posp[olito]ścią, tak, aby mianowane niemianowanemu a niemianowane mianowanemu, nic nie szkodziło ani ubliżało, tak, iako się w sobie w swoich grunciech, obchodziech przed tym mie[li]li y teraz mają, z ostrowami dwyrskiemі, drzewem bortnym, w summie wzwyy wyrażoney, wziąwszy należyтą satysfak[cy]ą wraz za lat trzy, urodzonemu i[ego]m[ości]ci panu Michałowi Szczeniowskiemu kontraktem trzyletnim arendownym, wraz po sobie idącym, arenduią, a to ze wszystkimi stosując się [do tego] zapisu wzwyy wyrażonego.

Która to arenda pocz[yna]ie się // w roku terazniejszym 1723 od św[ięta] ś[więtego] Jana Chrzciciela, a

3. Повтор в оригіналі.

4. Слово написано нерозбірливо.

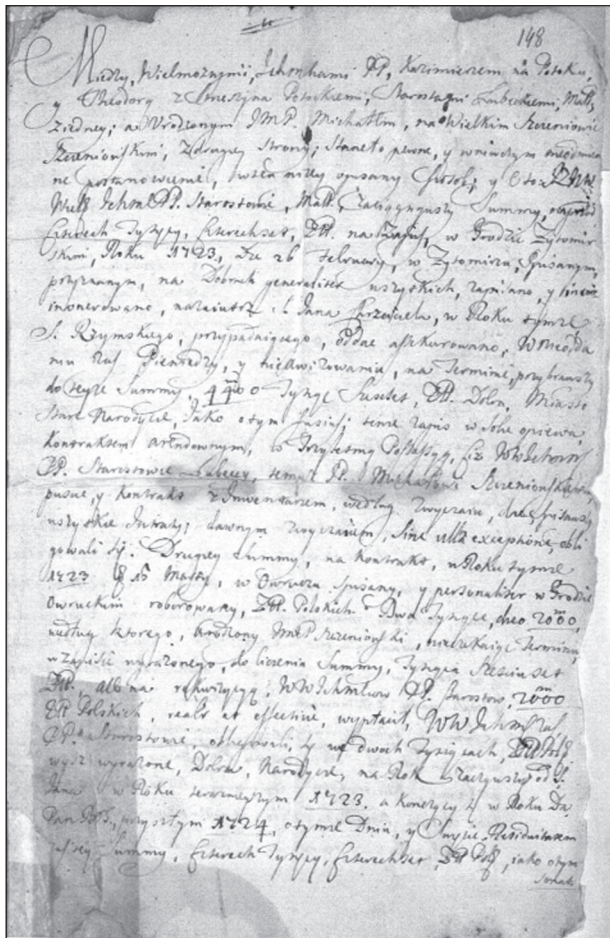

Рис. 1. Перша сторінка орендного контракту на Старі Народичі між Казимиром Потоцьким та Міхалом Щеньовським (Archiwum... 1700—1730)

коң[чає ся] ма в року, да Пан Бóg, przyszłym 1726 о tym же дню święте ś[więтого] Јана Chzcziczeła.

Wolen tedy iuz iest y będzie tymi dobrami według контракту y инвентарза iак чуце рządzіч, dysponować, intraty wynaydować, aby bez uszczerbku dziedzicyw.

Ktyrym то контрактом до rzetelney, aktualney y spokoyney possessyyi w[ielmożni] ich[mośc]i p[anowie] starostowie lubeccy urodzonego j[ego]m[ość] p[ana] Michała Szczeniowskiego на terazneyszym terminie przez woznego y slachte (!) intromissyą dopuszczają y otdąd żadney przeszkody ani prepedycyey uczynić, zadawać w possessyey nic nie maія y nie повинне będą, owszem od wszelakich impedymentow prawnych y nieprawnych, od kogo kolwiek zachodzących, bronic y zastępować maія.

Cavent то добре w[ielmożni] ich[mośc]i p[anowie] starostowie lubeccy, aczby j[ego]m[ość] p[an] Szczeniowski, possessor gruntyw wszelkich, инвентарзем podanych nikomu innemu за possessyey swoiey nie podawał y owszem onych на swoy pożytek заżywał. Oprócz co z dziesięcyny, pozwalać zasiewy wszelkie, iакie j[ego]m[ość] p[an] Szczeniowski zastał, takie z y на tym же polu, zasiać będzie повинien folwark wszelki. Wiele sztuk застаł, tyle z zostawił повинien będzie.

Cauet то sobie j[ego]m[ość] p[an] Szczeniowski, iezeliby cokolwiek insuper zasiać miał, tedy wolne zebranie w[ielmożni] ich[mośc]i p[anowie] starostowie j[ego]m[ość] p[an] Szczeniowskiemu pozwalaia. Podwoy да mel trzydzieści od każdego zosobna з poddanych mieszczan, iакo też ze wsiów raz в rok pozwala się

bez obciążenia zbytniego poddanstwa. A iezeliby tego niechceli, tedy według ugody по 15 die по z[лотых] pięć zapłacić będą повинни. A то на woli będzie j[ego]mośc]i p[ana] possessora. Rumacya cum omni obedia (!) subditorum niedziel sześć [a dn]i dziesięć pozwala się. Reparacya żadna niepozwala się. [...]z co на potrzeby swoje postawić zechce.

Który то контракт до инвентарза // -тарза а инвентарз до контракту in toto referować się maія. Же w[...] w[ielmożni] ich[mośc]i p[anowie] starostowie, nie czekając ś[więтого] Јана, з racyey, że до Lublina odiezdzaia, puszczaja j[ego]mośc]i p[anu] Szczeniowskiemu на terazniejszym terminie wzwызь wyrażone добра. Tedy j[ego]m[ość] p[an] Szczeniowski в rekompensę tego, zkomputowawszy przez ten czas pańszczyznę, dać robotnika до skonczenia klasztoru w[ielebnych] oyców dominikanów owruckich obliгуie się.

Co wszytko strony obedwie zacząć y dotrzymać we wszytkich punktach maія y повинни będą под rygorem в записе wzwызь wyrażonym.

Zapisuia się y ten контракт, przez który kolwiek stronę roborować sobie pozwalaia. Vigore kтórego контракту ten же j[ego]m[ość] p[an] Szczeniowski iакo aktualny possessor possessyą записаć ма.

Y ten контракт рękami swymi własnymi при подписах ich[mośc]iow panów przyiaciów podpisuia.

Działo sie в Narodyczach.

Dnia pierwszego, Juny, roku Pańskiego 1723tio.

Kaziemrz n[a] P[otoku] Potocki, s[tarosta] l[ubecki], m. p.

Teodora Potocka, s[tarostowa] l[ubecka], m. p.

Ustnie y oczewisto proszony przyiaciel od w[ielmożnych] ich[mośc]iow p[anów] Potockich, starostyw lubeckich, mał[żonków], до tego контракту podpisuię się, Bazyli Hruzewicz, łowczy nowogrodzki, m. p.

Ustnie y oczewisto proszony przyiaciel od w[ielmożnych] ich[mośc]iow p[anów] Potockich, starostyw lubeckich, mał[żonków], до tego контракту podpisuię się, K[a]z[i]m[i]e[r]z Stanisław Jankowsky, r. wł.

Ustnie y oczewisto proszony przyiaciel od w[ielmożnych] ich[mośc]iow p[anów] starostów lubeckich, przyncipałów, podpisuię się, Tomasz Chołodecky [m. p.] Michał n[a] W[ielkim] S[zczeniowie] Szczeniowski, m. p.

Concordat[um] cum [originalo?] //

ПЕРЕКЛАД

Контракт з п. Щеньовським, укладений р. 1723.

Орендний контракт, записаний між в.м. Потоцьким і в.м. Щеньовським щодо міста Старі Народичі за суму 4400 зл. пол.

Року 1723, дня 1 червня (рис. 1).

Між в.м. ім. п. Казимиром на Потоці і Теодорою зі Стжешина Потоцькими¹, старостами любецькими,

1. Казимир Потоцький гербу Любич, син Франциска Потоцького, старости овруцького, та Катерини Сільницької. Овруцький чашник (1713), ловчий (1715—1720), любецький староста (?—?). Власник Старих Народичів у 1721—1723 рр., які набув як спадок від батька, але отримав тільки після смерті матері. Продав Старі Народичі з волюстю Міхалу Павші у 1723 р. К. Пуласький та С. Урусський вказують тільки на один шлюб Казимира — із Анною Стоїнською гербу Яніна, дочкою люблінського земського судді Яцека. Вірогідно, Теодора зі Стжешина його перша дружина, невідома гербовником (Uruski 1917, XIV, s. 281; Pułaski 1991, s. 172, 173; oprac. Janas, Kłaczewski 2002, s. 77, N 485, s. 82, N 524).

подружжям, з одної, і ур. йм. п. Михайлом на Великому Щеньові Щеньовському¹, з другої сторони, сталася певна і ні в чому не скасована постанова в нижче написаний спосіб про те, що

Вельможні ім. п. старости, подружжя, попередньо взявши суму 4400 злотих на запис в гроді Житомирському, записаний р. 1723, дня 26 лютого в Житомирі, визнаний загалом на всіх власностях, в якому записано та примушено гарантувати видачу [суми] на наступний день по св. Івані Хрестителю, римському святі, того ж року.

При незмозі потім віддати гроші і з'явитись на судовому засіданні, добавивши до тієї ж суми 4400 тисячу шістсот зл. пол., ті ж вм. ім. п. старости любецькі тому ж йм. п. Михайлові Щеньовському зобов'язувалися надати у власність місто Старі Народичі орендним контрактом в трирічне володіння, як про це говориться більше в тому ж записі, і контракт з інвентарем, складеним того ж дня, згідно зі звичаєм, усі доходи за давнім звичаєм без будь-яких виключень, і другу суму 2000 зл. пл. за контрактом, який записано в тому ж р. 1723, дня 15 березня, в Овручі і особисто підписано в гроді Овруцькому.

Згідно з яким, ур. йм. п. Щеньовський, не чекаючи терміну до лічення суми 1600 зл. пл., який зазначений в записі, за проханням вм. ім. п. старост виплатив дійсно і дієво 2000 зл. пл.

Вм. ім. п. старости зобов'язувалися тоді в 2000 зл. пл. вищеназану власність Народичі на термін, що починається від св. Івана цього року 1723, а закінчується, дай Господь Бог, на той же день і свято у майбутньому 1724, віддати решту тієї суми 4400 зл. пл. відповідно до контракту і гарантії, яка додана до контракту, разом із забезпеченням після завершення тогорічного контракту.

Зважаючи на різні складнощі і вилічивши собі всі доходи, долучивши також забезпечення і суму за ті роки, належне задовольнившись вищеназаною сумою, вм. ім. п. старости надають в оренду за наступним трирічним орендним контрактом зі всім, що до того вищеназаного запису стосується, ур. йм. п. Михайлові Щеньовському свою спадкову власність місто Старі Народичі зі всіма приналежностями й обширами, зі всіма пожитками, ґрунтами, полями, ріллями, засіяними і незасіяними, ораними і неораними, луками, сіножатями, борами, лісами, гаями, сідлищами², всіма обширами, що вказані в інвентарі, ставами, ріками, річками, болотами, заростями, вільним виловом риби, полюванням на звірів, бобровими загонами, данинами, чиншами³, панцичною, млинами, орендою шинків, порукавним, підданими, тяглими⁴ і нетяглими, і загалом усілякими їхніми повинностями, замком, фільварком, особливо зазначеним в інвентарі, усе геть зі всіма пожитка-

1. Міхал Щеньовський (бл. 1685 — до 10 жовтня 1745) гербу Кушава (або Папржиця), син Олександра Щеньовського та Катерини Фальковської. Київський земський комірник (1723—1724), теребовлянський підчаший (1730—1745), житомирський суддя гродський (1733—1745). Власник третини Ржищева, Ходорова і сіл Щучинки, Уляників і Липового Рогу на Київщині (з 1733 р.). Одружений з Анною з Паславських (Pułaski 1911, s. 219, 220; Przybos (ed.) 1987, s. 94, N 635; упоряд. Жеменецький 2015b, с. 293).

2. Місцевість, оселище.

3. Грошовий податок з підданих за користування землею.

4. Селянин, що мав робочу худобу.

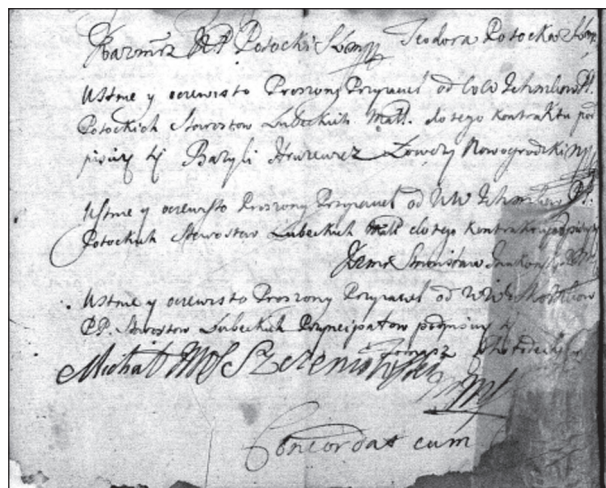

Рис. 2. Особисті підписи Казимира і Теодори Потоцьких, Міхала Щеньовського та свідків під орендним контрактом на Старі Народичі (Archiwum... 1700—1730)

ми, укладами, доходами і приналежностями, нічого не виокремлюючи на самих себе, ані на кого іншого, не приховуючи, ані залишаючи, а все загалом і спільно, так, щоб назване неназаному, а неназане названому ніщо не шкодило та не ображало, так, як собі у своїх ґрунтах, обходах перед тим мали і тепер мають, з двірськими островами, бортним деревом.

Котра-то оренда починається цього року 1723 від свята св. Івана Хрестителя⁵, а має закінчитися в році, дай Господь Бог, майбутньому 1726 на той же день і свято св. Івана Хрестителя.

Вільний тоді вже є і буде він тими власностями відповідно до контракту й інвентарю, як схоче, управляти, судити, отримувати доходи, але без шкоди спадкоємцям.

Котрим-то контрактом до ретельного, актуального і спокійного володіння вм. ім. п. старости любецькі допускають ур. йм. п. Михайла Щеньовського на цьому засіданні через возного і шляхту, і відтоді жодної перешкоди чи перешкоди чинити, задавати в володінні ніяк не мають і не повинні будуть, і взагалі від усіляких правних і неправних трудностей, що від будь-кого стаються, боронити й заступати мають.

Нехай викопають те добро вм. ім. п. старости любецькі, лиш би йм. п. Щеньовський, власник усіляких ґрунтів, через інвентар підданих нікому іншому поза своїм володінням не віддавав і взагалі тільки для себе ними користався. Окрім того, що з десятини, дозволяються засіви всілякі, які йм. п. Щеньовський застав, такі ж і на тому ж полі; повинен засіяти весь фільварок. Багато штук застав, стіки ж залишити повинен.

Нехай викопає йм. п. Щеньовський, якщо що-небудь понад те засіяти мав. Тоді дозволяють без надмірного навантаження підданих ім. п. старости. Дозволяються підводи на помол по тридцять від кожного окремо з підданих міщан, як і з сіл раз на рік без надмірного обтяження підданих. А якщо того не захочуть, тоді, згідно з угодою, після 15 дня⁶ по злотих 5 мають заплатити. І те буде по волі йм. п. власника. Дозволяється виселення зі всіма повинностями підданих за неділь 6 і днів 10. Не дозволяється жодна репарація [...] що на свої потреби захоче поставити.

5. 24 червня — Різдво Іоанна Хрестителя.

6. 15 березня.

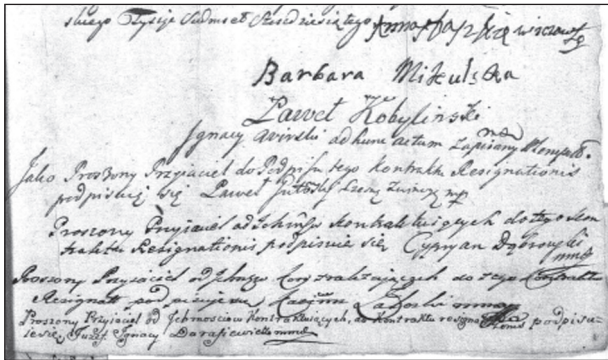

Рис. 3. Особисті підписи Барбара Микульської, Павла Кобилінського, Ігнація Вирського та свідків під контрактом на зречення власностей Нових Народичів (Archiwum... 1750—1769)

До кожного-то контракту до інвентарю, а інвентарю до контракту слід відсилатися. Оскільки [...] в м. п. старости, не чекаючи св. Івана, з причини, що мали до Любліна їхати, віддають їм. п. Щеньовському на цей період вищеназвані власності, то їм. п. Щеньовський як компенсацію того, вилічивши за той час панщину, зобов'язується дати працівника до завершення кляштору вб. о. домініканів оврацьких.

Що все обидві сторони суворо мають і будуть зобов'язані почати й дотримати в усіх пунктах в записі вищеназваному.

І той контракт записується, яким може стверджувати будь-яка сторона. Силою якого контракту той же їм. п. Щеньовський як дійсний власник має записати привласнення.

І той контракт підписують своїми власними руками, при підписах їм. п. приятелів.

Діялося в Народичах.

Дня 1 червня, року Божого 1723.

Казимир на Потоку Потоцький, староста любецький, р. вл. Теодора Потоцька, старостова любецька, р. вл. Усно й очевидно ¹ запрошений приятель від в. м. п. Потоцьких, старостів любецьких, подружжя, до того контракту підписуюсь, Базилій Грузевич ², р. вл. Усно й очевидно запрошений приятель від в. м. п. Потоцьких, старостів любецьких, подружжя, до того контракту підписуюсь, Казимир Станіслав Янковський, р. вл. Усно й очевидно запрошений приятель від в. м. п. Потоцьких, старостів любецьких, довіритель, до того контракту підписуюсь, Томаш Холодецький ³, р. вл. Михайло на Великому Щеньові Щеньовський, р. вл.

Згідно з [оригіналом?].

№ 2

Opisanie Zamku w Starych Narodyczach.

Między wiel[możnym] j[ego]m[os]c[iu] panem Potockim, starostą lubeckim, [...], a j[ego]m[os]c[iu] panem Szczeniowskim [...] dobra Narodycze z opisaniem domu, stana?

1. Особисто.

2. Базилій Грузевич-Нечай, онук Яна (Івана) Грузевича-Нечая, військового земського київського. Новгородський (Новгород-Сіверський) ловчий (1717—1761) (Boniecki 1904, VII, s. 378; Uruski 1908, V, s. 210; oprac. Janas, Kłaczewski 2002, s. 215, N 1728).

3. Інших підписантів ідентифікувати не вдалося. Далі в тексті подібні випадки позначені зірочкою (*).

A[nn]o 1723, d[ies] 1ma, Juny. Narodycze 1/6, 1, 1723. ⁴ //

[O]pisanie zamku w Starych Narodyczach, wo tym że wielkich budynków, sprzętu w nim że pozostalego, którey się oddana w possessyą i[ego]m[os]c[i] p[lanu] Michałowi Szczeniowskiemu, d[ies] 1, Juny, 1723ho.

Naprzod uszedszy do zamku. Brama s[ta]r[a], reparacyey potrzebująca, y de-no ponad nią izdeba. Przy którey zawiasy żelazne dwie y skobel z wręciadzem (!) żelaznym. Na tę bramkę schody stare.

Z bramy po prawey ręce budynek, do mieszkania należący. W nem izba z alkierzem y altanką poboczną. Okna w tym budynku całe, wdrewno osadzone. Zawiasy, skoba, wręciadze żelazne.

W tym że budynku. Stol lipowy okrągły, kaminów dwa, piec zielony dobry, szafy nowe dwie. W tym że budynku izba naprzeciwko z piecem kafłowym, białym, z alkierzem na zawiasach żelaznych. Okna wdrewno opravne. Stol lipowy okrągły, zydle trzy lipowych dobrych, łóżka dwa wielkie dobre nowe. Stolków dwa[naście] y stolik od gotowalni. Tapczanów cztery ze stolkami. Po lewey ręce skrynie dwie dobre ze złóbam.

Spichleże, ieden dolny, drugi gorny. Do niego schody. Spizarenka nowa. W niey w niey ⁵ bezulek na maķę. [Koszów?] ⁶ na warzywa pięć. Maslni[c]zka. Dzieży dwie, iedna wielka, druga mała. W tey spirżarni. Pudła dwa. Beczek dwie, jedna brażna, druga rybna. Skrzyńa na ryby. Niewod ze wszystkim.

W tym że zamku naprzeciw bramy. Piekarnia z sienią y alkierzem. Okno niedobre szklane. Przy niey kuchnia, z iedney strony i drugey. Loch nowy należyty. Karmnik nowy. Obora nowa. Sernik pięťami oplatami. Do niego schody. Drzwiczki w niego na zawiasach żelaznych. Przy oborze komórek trzy do schowania. Turma przy brami.

Około zamku rale nowe dębowe (!). Napil? z foroście-mi. Opodal ode dwora gumno nowe, należyte ze czterma wrotami nie skończone. Naprzeciw niego stare na schowanie siana y słomy.

Pryda się łaźnia do zamku nowa, z którey daią gr. 60. Kuznia dla kowala. W lochu beczek trzy do piwa. [B]eczka do masła. W staŃni są sanie wielkie y małych dwoie.

[Co te wszystko]o popisanie na gruncie się stało. Anno D[omi]ni [1723], dnia 1, Czerwca. //

ПЕРЕКЛАД

Опис замку в Старих Народичах.

Між в. м. п. Потоцьким, старостою любецьким, [...] а їм. п. Щеньовським [...] власність Народичі з описанням дому.

Року 1723, дня 1 червня (рис. 4).

Опис замку в Старих Народичах і великих будинків у ньому, побутових речей, що залишилися в ньому, котрі віддано в оренду їм. п. Михайлові Щеньовському, дня 1 червня, 1723 р.

Першим чином, зайшовши до замку. Стара брама, що потребує ремонту, а над нею сторожка ⁷. Біля якої дві залізні зависи і скоба з залізним ретязем ⁸. На ту брамку старі сходи.

4. Архівний номер, написаний нижче олівцем.

5. Повтор в оригіналі.

6. Слово вицвіле.

7. Істебка (ст. пол. izdeba) — невелике житлове приміщення, кімната. Тут, вірогідно, сторожка.

8. Ретязь — ланцюг.

З брами по правій руці будинок для проживання. У ньому ізба з еркером ¹ і бічною альтанкою. Вікна в тому будинку цілі, обрамлені в дерево. Завіси, скоба, залізний ретязь.

У тому ж будинку. Округлий липовий стіл, два коминки, добра зелена піч, дві нових шафи. У тому ж будинку ізба навпроти з білою кахельною піччю, з еркером, на залізних завісах. Вікна, обрамлені в дерево. Округлий липовий стіл, три добрих липових зидлі ², два нових добрих великих ліжка. Дванадцять столиків і кухонний столик. Чотири тапчани з табуретами. По лівій руці дві добрих скрині з жолобами ³.

Шпихліри ⁴, один нижній, другий верхній. До нього сходи. Спіжаренька ⁵ нова. У ній бочечка для муки. П'ять [кошів] для овочів. Масельничка. Дві діжі, одна велика, друга мала. У тій спіжарні. Два ящики. Дві бочки, одна для браги, друга для риби. Скриня для риби. Невід із усім.

У тому ж замку напроти брами. Пекарня з сінями й еркером. Погане скляне вікно. Біля неї кухня з однієї і другої сторони. Новий належний льох. Нова годівниця. Нове стійло. Сирник п'ятами оплатами ⁶. До нього сходи. Дверцята в нього на залізних завісах. Біля стійла три коморки для зберігання. В'язниця біля брами.

Біля замку нове дубове рало. Напил ⁷ із хворостом. Подали від двору нове належне гумно ⁸, з чотирма воротами, незакінчене. Напроти нього — старе, для зберігання сіна і соломи.

Додається до замку нова лазня, з якої дохід 60 гр. Кузня для ковала. У льоху три бочки для пива. Бочка для масла. У стаїні є великі сані і малих двох.

Цей опис на місці відбувся.

Року Божого 1723, дня 1 червня.

№ 3

Oryginal zapisu cessionis od j[ego]m[ości] pana Lewkowskiego, skarbnika owruckiego, wiel[możnemu] j[ego]m[ości] panu Trypolskiemu, pods[ędku?] żyt[omirskie]mu, służący.

A[n]no 1723, d[ies] 5, Juny, w grodzie Ky[owskiem]. No. 19, Fasc. 41. ⁹ //

Ja, Daniel Lewkowski, skar[bnik] ou[rucki], zdrowy będąc na ciele u umysle, odstąpiwszy mey własney należney ziemskiej jurysdykcji, prawa, forum powiatu u woiewodztwa, a pod terazniejszy list dobrowolny zapis moy cessionis u jego wszystkie niżej wyrażone kondycje, punkta, klauzury u ligamenta samego siebie z potomkami u successorami dóbr moich, cale się poddaiać u wcielaiąc, iawnie, ustnie u dobrowolnie każdemu, komu by kolwiek o tym wiedzieć należało, teraz u na potym zawždy, zeznawam i oznaimuię, iż co

Pierwey, zeszyły godney pa[mieci] wiel[możny] j[ego]m[ości] pan K[azimierz] Antoni z Potoku Potocki,

1. Alkierz / еркер (від нім. erker) — тут, балкон.
2. Зидель (від нім. sidel) — дерев'яний стілець.
3. Жолоби — тут, імовірно, специфічна оздоба скрині.
4. Шпихлір — комора для зберігання їжі.
5. Спіжарня — дерев'яна будівля (комора) для зберігання продовольчих запасів.
6. Незрозуміле місце в тексті.
7. Імовірно, місце для пиляння дерева.
8. Гумно — місце для зберігання сіна, тік.
9. Архівний номер, написаний нижче чорнильною ручкою.

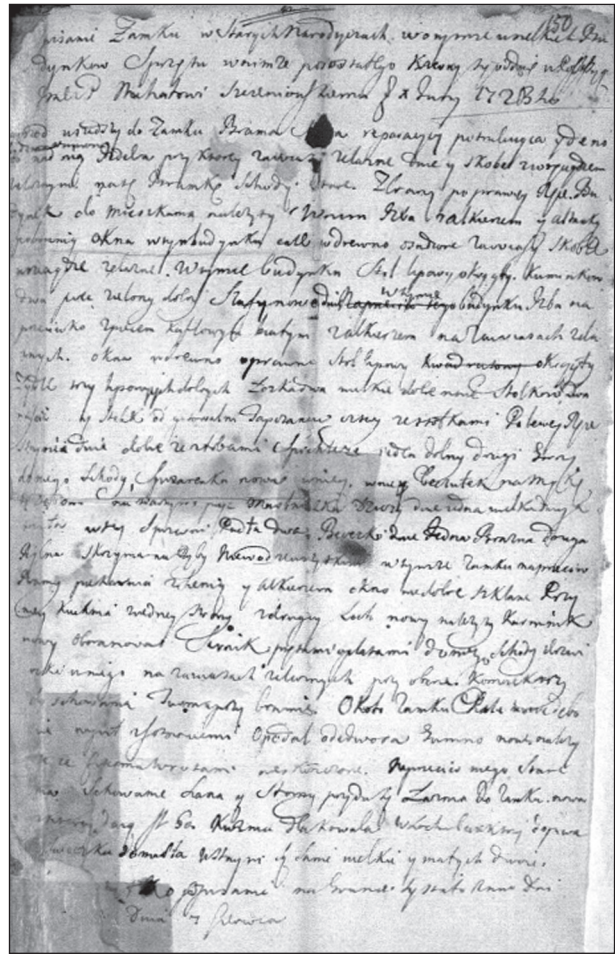

Рис. 4. Опис замку в Старих Народичах (Archiwum... 1700—1730)

Łowczy? ...] ¹⁰ ur[odzonemu] j[ego]m[ości] p[anu] Marciniowi Radziwińskiemu u mał[żon]ce j[ego]m[ości] zeszyłej ur[odzoney] j[ey]m[ości] pani Theofili Łaskownie Marcinowej Radziwińskiej część swoję własną dziedziczną we wsi Łaskach, tu u woiewodztwie Kyow[skim] a powiecie Ou[ruckim] leżąca, z dwyrkiem, to iest piekarnią starą, zgniłą, nienakrytą, bez żadnych budynków, z włokami, polami, gruntami, ogrodami, nawozami, sianożęciami, lasami, zaroślami, zapustami, gastewnikami, u wszelakiemi in genere et specie do tego dwórka z dawnych czasów przyległościami u przynależytościami, z trzema poddanemi we wsi Jaźbereniu, u summie zł[otych] pol[skich] czterechsot talerami bitemi, talar [li]cząc u rachuiąc po zł[otych] szesciu, zapisem swoim r[ok]u 1689, miesiąca ap[ry]la, dnia 15 w Owruczy spisany, tego ż r[ok]u u miesiąca, dnia 19 personaliter w grodzie Ow[ruckim] zeznanym z terminem trzecieletnim wykupna, w tym że zapisie oryginalnym zastawnym oznaczonym, zawiodł, zastawił, u ad pacificam possessionem postąpił.

Po tym też wyrzeczona zeyszła j[ej]m[ości] pani Theofila Łaskowna Marcinowa Radziwińska post fata małżaka (!) swego j[ego]m[ości] pana Marcina Radziwińskiego, będąc pilno potrzebna summy pieniędzy zł[otych] pol[skich] stu, którą summę zł[otych] stu wiernie zeznawiającej takową [...]kta?, a nie inakszą, talar bity rachuiąc po zł[otych] szesciu, excipowawszy

10. Текст вицвілий.

[która?] ¹ summa [złotyh stu?] ² na trzech poddanych jażberenskich, wzięła y wyliczyła na list swoy dobrowolny zapis cessionis r[ok]u 1702, miesiąca maia, 10 dnia personaliter w grodzie Kiyowę (!) na osobę mnie zeznawaiącego zeznany tę z wyżrzczoną część, we wsi Łaskach będącą, w pomienioney summie zł[otyh] pol[skich] 100 ze wszystkimi tey części przynależnościami, jako nyżej w oryginalnym zapisie wyrażoną, zawiadła y prawo na osobę moią w[d]ała.

W której // w której części dóbr Łasków zeznawaiący od aktu zapisu, mnie od j[ey]m[ości] pani Radzińskię danego y służącego, in p[af]cificia possessiōne huius[que] zostawałem. Na ostatek [zeznavai]ący indubiendo potrzebie moiey uziółem takowę z summę zł[otyh] pol[skich] sto w talerach bitych, każdy talar licząc y rachuiąc po zł[otyh] pol[skich] szesciu, u wiel[możnego] j[ego]m[ości] pana Macieia Trypolskiego, pods[ędka] żyt[omirskiego].

W której to pomienioney summie zł[otyh] pol[skich] stu tę z [wy]rzczoną część we wsi Łaskach ze wszystkimi tey częśc[ci] [przynależn]ościami, dwyrkiem, piekarnią, tą z samą dawną, [nienakryt]ą, [z] włokami polami, gruntami, og[rodami, nawozami, sianożę]ciami, lasami, zarosłami, zapustami y wszelakimi generaliter przynależnościami, jako ja sam, zeznavaiący, w spokoyney possessyi trzymałem, nic a nic na siebie, potomków y successorów moich nie wymuyąc, ani excecuiąc, wyrzczonemu wie[łmożnemu] j[ego]m[ości] panu Trypolskiemu, pods[ędku] żyt[omirskiemu], ustępuię, zapisuię y na osobę j[ego]m[ości] takowym że prawem wlewam, ceduię y transfunduię.

Oraz y zapis mnie od j[ey]m[ości] pani Radzińskię, na tę część dany y służący, z go[łto]wą tuitą y evikcyą, y possessyą do rąk j[ego]m[ości] oddaie, a za tę zmianowaney summy stu zł[otyh] pol[skich] na części, we wsi Łaskach będącey, wiecznemi czasy wyrzekam y wyzn[a]wam.

Wolen tedy już iest y będzie mianowany j[ego]m[ości] pan Trypolski, pods[ędek] żyt[omirski], vigore tego teraznieyszego zapisu mego cessionis wyrzczoną część dóbr z dwórkim w possessyą swoią przez wóznego y szlachtę, ktrych sobie na ten czas sposobić będzie mógł, obiawszy oną iako swoią własną, rządzić, szafować y takowym że prawem komu chce puścić.

A ja iuz, zeznavuiący, od daty tego teraz[nieyszego] listu mego dobrowol[nego zapisu] cessionis za[dnych] przeszkod, transducta? y impedymenta z po[łtomkami] i successor[ami] dóbr moich czynić y zadawać nie mam y nie powinien będę. A to pod zakładem drugiey tako[wey] summy stu zł[otyh] pol[skich] y nagrodzeniem szkod, ztąd pochodz[ających], na gołe rzczone słowa, krom przysięgi cielesney, oszacowanych.

O który zakład y szkody in casu contraventionis forum generale et terminum peremptor[ium] we wszelakim sądzie y urzędzie grodzkim, ziemskim y głównym // y głównym Trybunale Koronnym Lubelskim amputatis omnibus beneficiis juris do odpowiadania sobie same-mu cum posteris et s[ucces]s[o]ribus meis naznaczam y prefiguię.

Y nadaie ten mey dobro[wolny] zapis cessionis z podpisem ręki moiey własney, także z podpisami rąk i[ch]m[ości] p[anów] przyiaciół ustnie y oczewiscie idem do podpisu uproszonych.

Działo się w Owrucze.

R[ok]u 1723, [mie]siąca Juny, dnia 5go.

Daniel [Lewkowski], skar[bnik] ourucki, m. p.

³ [Ustnie y oczewiscie proszony zeznavaiącego przyiaciel wielmożnego ięgomości pana Daniela Lewkowskie]go, skar[bnika] ovr[uckiego], [do tego zapisu ces]sionis podpisuię się, R[udnicki] [Cze]powski, m. p.

Proszony przyiaciel od j[ego]m[ości] zeznavaiącego do tego zap[is]u cessionis podpisuię się, Alexander Baranowski, m. p.

Ustnie y oczewiscie proszony przyiaciel od j[ego]m[ości] zeznavaiącego do tego zapisu cessionis podpisuię się, Stanisław z Bohdanczy Bohdanowicz, vices regent g[ubernator] kyio[wski], m. p.

Conformitatum cum originale.

At.? for.?, An[toni?] Galecki?, can[cellarius] o[wrucki] ⁴ //

ПЕРЕКЛАД

Оригінал запису віддачі від ім. п. Левковського, скарбника оvruckого, служачий в м. ім. п. Трипольському, підсудку житомирському.

Року 1723, дня 5 червня, в гроді Київському.

Я, Даніель Левковський ⁵, скарбник оvruckий, будучи здоровим у тілі й розумі, відступивши своєї власної належної земської юрисдикції, права, форуму ⁶ повіту й воеводства, і під свій теперішній добровільний лист-запис віддачі і його усім нижчевираженим умовам, пунктам, клаузулам і взаємозобов'язанням самого себе з потомками й спадкоємцями моїх власностей цілком піддаюся й втілюю, явно, усно й добровільно кожному, кому-небудь належало би про те відати, тепер і на потім завжди, визнаю й ознайомлюю, що

По-перше, покійний гідної пам'яті в м. ім. п. Казимир Антоній з Потоку Потоцький ⁷, ловчий [брацлавський], ур. ім. п. Марчінові Радзими́нському ⁸ й дружині ім. покійній ур. ім. п. Теофілі Ласківні Марчінові Радзими́нській ⁹ своєю власну дідачну

3. Майже повністю зітлілий текст коробораційної формули.

4. Дуже нерозбірливий підпис.

5. Даніель Левковський (?—1731), представник родини заупської околичної шляхти, родове гніздо якої — с. Левковичі на Словечансько-Оvruckому кряжі. Оvruckий гродський регент (1696, 1703), оvruckий гродський намісник (1705—1715), оvruckий скарбник (1710—1729) (Boniecki 1911, XIV, s. 208—209; Uruski 1912, IX, s. 19; oprac. Janas, Kłaczewski 2002, s. 96, N 655; Томашевський 2008, с. 467, 471, рис. 1—2; упоряд. Жеменецький 2015b, с. 152; Левківський 2018, с. 118, 122).

6. Форум — публічне судове засідання.

7. Ян-Антоній Потоцький (?—1698) гербу Любич, син Яна-Кароля, підкоморія брацлавського, та Анни Лисаковської. Брацлавський ловчий (1685/7—1698). Власник Старих Народичів із середини 1670-х рр. Заповідав свою частину містечка й волості Франциску Потоцькому, старості оvruckому (Uruski 1917, XIV, s. 280; Pułaski 1991, s. 175—176; Nagielski 1984, s. 84).

8. Марчин Радзими́нський (? — бл. 1750) гербу Любич, син (?) Міхала, стольника цеханувського. Кам'янецький регент гродський (1732), брацлавський земський писар (1740). Чоловік Теофіли Ласківни (Boniecki 1912, XV, s. 203, 204; Uruski 1931, XV, s. 140; Palkij 1986; Aftanazy 1996, s. 499).

9. Теофіла Ласківна гербу Леліва, дочка Теодора (Федора) Ласка, брацлавського войського (1640), вінницького гродського судді (1642), єдина спадкоємиця батьківських володінь. Родове гніздо родини, с. Ласки, лежить за 11 км на північний захід від Народичів (Boniecki 1912, XV, s. 203, 204; Aftanazy 1996, s. 499).

1. Текст вицвілий.

2. Два-три слова вицвіли.

частину в селі Ласках, що знаходиться тут у воеводстві Київському, повіті Овруцькому, з двориком, тобто старою, ненакритою, згнилою пекарнею, без жодних будинків, з волоками, полями, ґрунтами, городами, навозами, сіножатями, лісами, зарослями, запустами, гостинцями¹ й усілякими загалом і зокрема прилеглистями й приналежностями до того дворика з давніх часів, з трьома підданими в селі Яжберені, у сумі 400 зл. пол. битими талерами, талер рахуючи по 6 зл., записом своїм, записаним р. 1689, місяця квітня, дня 15 в Овручі, того ж року й місяця, дня 19 визнаному особисто в ґроді Овруцькому, з трьохлітнім терміном викупу, означеному в тому ж оригінальному заставному записі, увів, заставив і поступив до вільного володіння.

По тому теж згадана покійна йм. п. Теофіла Ласківна Марчінова Радзимінська після смерті свого чоловіка йм. п. Марчіна Радзимінського, будучи в пильній потребі суми грошей 100 зл. пл., котру суму 100 зл., визнаючи такою [...], а не інакшою, рахуючи талер битий по 6 зл., зробивши виняток з котрої суми 100 зл. на трьох яжберенських підданих, взяла й вилічила на свій добровільний лист-запис віддачі, визнаний р. 1702, місяця травня, 10 дня особисто в ґроді Києві на мою особу, посвідника, ту ж вищезгадану частину у селі Ласках у згаданій сумі 100 зл. пл., зі всіма приналежностями тієї частини, як виражено нижче в оригінальному записі, завела і право на мою особу вдала.

У котрій частині власності Ласків я, посвідник, від акту запису, даного і служачого мені від йм. п. Радзимінської, у спокійному володінні якого я ж залишався. Накінець я, посвідник, безсумнівно до моєї потреби взяв таку ж суму 100 зл. пл. в битих талерах, рахуючи кожен талер по 6 зл. пл., від вм. йм. п. Мацея Трипольського², підсудка житомирського.

У котрій-то згаданій сумі 100 зл. пл. ту ж зазначену частину в селі Ласках зі всіма приналежностями тієї частини, двориком, городами, навозами, сіножатями, лісами, зарослями, запустами і всіма загалом приналежностями, яку я сам, посвідник, тримав у спокійному володінні, геть нічого на себе, потомків і спадкоємців моїх ні виокремлюючи, ані виділяючи, названому вм. йм. п. Трипольському, підсудку житомирському, уступаю, записую і на особу йм. таке ж право віддаю, складаю і переводжу.

Також і запис мені від йм. п. Радзимінської, даний і служачий на той час, з готовими опікою і виселенням, і володінням до рук йм. віддаю і за ту згадану суму 100 зл. пл. частину, що в селі Ласках, вічними часами оголошую і визнаю.

Вільний тоді вже є і буде названий йм. п. Трипольський, підсудок житомирський, силою того теперішнього запису моєї віддачі згаданої частини власності з двориком у свою власність через возного і шляхту, яких собі на той час зможе знайти, зайняв-

1. Запуст — нерубані ліси; гостинець — велика дорога.

2. Мацей Дідович-Трипольський (?—1758) гербу Гоздава, син Яна Трипольського і Христини зі Ставельських (за К. Жеменецьким) чи Павла Трипольського, мечника київського (за Е. Руліковським). Овруцький мечник (1709—1717), житомирський підстолій (1717—1736), київський підстолій (1714—1750), київський підсудок (1736—1754), київський земський суддя (1754—1757) (Rulikowski 1913, s. 142, 145; орґас. Janas, Kłaczewski 2002, s. 49, N 242, s. 52, N 273, s. 56, N 299, s. 84, N 542, s. 132, N 974; упоряд. Жеменецький 2015а, с. 32).

ши її як свою власну, управляти, користати і таким ж правом кому схоче віддати.

А я вже, посвідник, від дати того теперішнього мого добровільного листу-запису віддачі жодних перешкод, переводів і труднощів з потомками й спадкоємцями моїх власностей чинити й завдавати не маю і не повинен буду. А то під штрафом другої такої суми 100 зл. пл. і відплатою шкод, які з того походять, оцінених на голо сказане слово, за винятком тілесної присяги.

Про який штраф і шкоди у випадку порушення на загальному засіданні і безапеляційному строці в будь-якому суді й уряді ґродському, земському і головному Трибуналі Коронному Любельському назначаю і передбачаю відняття всіх переваг, прав до відповіді собі з моїми потомками й спадкоємцями.

І надаю той мій добровільний запис віддачі з підписом моєї власної руки, також з підписами рук йм. п. приятелів, запрошених усно й очевидно до його ж підпису.

Діялося в Овручі.

Року 1723, місяця червня, 5 дня.

Даніель Левковський, скарбник овруцький, р. вл. Усно й очевидно запрошений приятель посвідника вм. йм. п. Даніеля Левковського, скарбника овруцького, до того запису віддачі підписуюсь, Рудницький Чеповський³, р. вл. Запрошений приятель від йм. посвідника до того запису віддачі підписуюсь, Александр Барановський⁴, р. вл. Усно й очевидно запрошений приятель посвідника вм. йм. п. Даніеля Левковського, скарбника овруцького, до того запису віддачі підписуюсь, Станіслав з Богданчі Богданович⁵, намісник підстарства київського, р. вл.

Згідно з оригіналом.

[...] Антоній Галецький, [канцеляр овруцький?]⁶.

3. Вірогідно, представник Чоповських — роду заупської околичної шляхти, що володіла с. Чоповичі на р. Ірша (ред. Баранівський 2018, с. 169—211; Довгополова 2014).

4. Імовірно, представник родини Барановських із околичної шляхти, власників с. Гошів на Овручині. Олександр Барановський згадується в акті від 21 серпня 1724 р. про поділ Мойсейковщини, частини с. Гошів, між трьома синами Криштофа Барановського та кількох інших документах того ж періоду (сост. Діаковский 1906, с. 14, № 86, с. 34, № 125, с. 35, № 126, 128. Про родину див.: ред. Баранівський 2020, с. 8—137). Не виключено, що під документом підписався один із представників численних шляхтичів Барановських (у Речі Посполитій відомо принаймні 13 родів різних гербів). З них, слід звернути увагу на Барановських гербу Остоя, які діяли на Брацлавщині (Boniecki 1899, I, s. 101—106).

5. Станіслав Богданович (?—1765) гербу Лада. Овруцький городничий (1746—1762), київський ґродський віце-регент (1725—1726), київський ґродський регент (1728—1742), київський ґродський бурґрабій (1748) (Boniecki 1899, I, s. 329; Uruski 1904, I, s. 266; орґас. Janas, Kłaczewski 2002, s. 80, N 508; упоряд. Жеменецький 2015b, с. 302—303).

6. Через нерозбірливий підпис канцеляра або писаря не вдається перекласти його титул чи уряд. Можливо, батько або брат Єжи Галецького гербу Юноша, овруцького підсудка і земського судді, власника с. Макалевичі та Веприн (Boniecki 1902, V, s. 357; упоряд. Жеменецький 2015b, с. 275).

№ 4

Zapis [na 1]600zł[otych] pol[skich] o[d] wiel[możnego] j[ego]m[óści] pana Potockiego, starosty lubeckiego, j[ego]m[óści] pa[nu] Szczeniowskiemu służący.

A[nn]o 1723, d[ies] 10, Juny.

W[iel]możny Potocki. Do papierów Szczeniowskiego.

№ 5. Fasc. 6. ¹

Inductum ad acta cast[rensis] kiow[iensis] et conco[rda]tum. //

Anno 1723, d[ies] q[ui]nto, Juny. Comparens p[ersonali]t[e]r w[iel]możny j[ego]m[óści] pan Kazimierz Potocki, starosta lubecki, ten zapis assecurationis od siebie, zeznawiającego, j[ego]m[óści] panu Michałowi Szczeniowskiemu z podpisem ręki swej, [ta]kże z podpisami rąk i[ch]m[óściów] p[anów] przyiaciół dany y służący, do xiąg nineyszych. [...] et persona[liter] tego ż j[ego]m[óści] libere? zezna[em] y przyialem.

Jan Wale[wski] Lewkowski, namiestnik [i] viceregent kyowski ².

Ja, Kazimierz na Potoku Potocki, starosta lubecki, zdrowy będąc na ciele y umysle, odstąpiwszy swej własney należney ziemskiej jurysdykcyey, prawa, forum powiatu y woiewodztwa, a pod teraznejsze dobrowolne zeznanie swoje wszak się poddaiąc, wcielaiąc, świadomo jawno komu o tym wiedzić należy, teraz i na potym, czynie y dobrowolone zeznaię, iż

Ja, zeznawiający, będąc potrzebny summy pewney pieniędzy gotowych na własną potrzebę moją, wziąłem y pożyczylem z rąk urodzonego jegom[óści] pana Michała Szczeniowskiego tysiąca sześciuset zł[otych] pol[skich], monetą na ten czas, dobro idącą.

Z którego odebrania wysz pomienioney summy tysiąca sześciuset zł[otych] pol[skich] tego ż urodzonego j[ego]m[óści] pana Szczeniowskiego kwituię, ażeby ten że j[ego]m[óści] pan Michał Szczeniowsky tey summy był pewniejszy. Tedy one na wszystkich g[enerali]ter dobrach moich zapisuię y oneruię.

Które to pomienioną summe sześćset tysiąc zł[otych] polskich za requizycią teżoż j[ego]m[óści] pana Michała Szczeniowskiego s tamte possessione triennali Narodcz oddać będąc powinien.

Jeżelibym ja zaś, zeznawiający, wysz pomienioney summy tysiąca sześciuset zł[otych] polskich na terminie wysz wyrażonym nie oddał, tedy po wytrzymaniu terazniejszey dzierzawy arędowney trzyletniey tym że kontraktem, na terazniejszą dzierzawę danym, w takowey że summie puszczam y za tym że samym kontraktem y kondycjami, w tym że kontrakcie wyrażonemi, trzymać wolen będzie.

A to pod zakładem drugiey takowey że // -wey że summy y szkodami ziemskimi, krom przysięgi cielesney, oszacowanemi.

Któremu to dobrowolnemu zapisowi memu wraz z sukcesorami y potomkami memi we wszystkich ziści[ć] y dotrzymać mam y powinien będę. Pod rygiem wysz opisanym in casu zaś contraventionis temu dobrowolnemu zapisowi memu forum ubiquitarium et terminum peremptorium we wszelakich sądach y urzędach samemu sobie a po mnie potomkom y successorom moim d[o] odpowiadania naznaczam y ofiguię.

Y na to dałem ten list dobrowolny zapis moy urodzonemu j[e]g[ó]m[óści] panu Michałowi Szczeniowskiemu, a po nim y potomkom y successorom jego.

1. Архівний номер, написаний нижче чорнильною ручкою.

2. Заголовок, написаний зліва перпендикулярно до основного тексту документа.

Z podpisem ręki mey własney y z podpisami rąk ichm[óściów] panow przyiaciół, ode mnie, ze[z]nawiającego, do podpisu uproszonych.

Działo się w Owruczu.

Roku Pańskiego tysiąc siedmset dwadziestego trzeciego, mies[ia]ca czerwca, dziesiątego dnia.

Kazimierz Potocki, m. p.

Jako proszony przyiaciel od wel[możnego] j[e]g[ó]m[óści] pana, starosty lubeckiego, podpisuię się, Rudnicki Czep[owski], m. p.

Jako proszony przyiaciel od wel[możnego] j[e]g[ó]m[óści] p[ana], starosty lubeckiego podpisuię się, K[a]z[i]m[ie]rz Sta[nisław] Jankowsky, m. p.

Przyiaciel, od wel[możnego] j[e]g[ó]m[óści] pana Potockiego, starosty lubeckiego, proszony do tego zapisu, podpisuię się, Stanisław Dworz[ec]ki Bohdanowicz, vices regent, [gubernator gubernatorstwa] w[oiewodstwa] Kyouskiego, m. p. //

ПЕРЕКЛАД

Запис на 1600 польських золотих від в.м. й.м. п. Потоцького, старости любецького, й.м. п. Щеньовському.

Року 1723, дня 10 червня.

В.м. Потоцький. До паперів Щеньовського.

Уведено до книг гродських київських та звірено.

Року 1723, дня 5 червня. З'явившись очевисто в.м. й.м. п. Казимир Потоцький, староста любецький, той запис гарантії від себе, посвідника, даний і служачий й.м. п. Михайлові Щеньовському, з підписом своєї руки, також з підписами рук й.м. п. приятелів, до теперішніх книг [...] і персонально того ж й.м. вільно визнав і прийняв. Ян Валевський Левковський ³, намісник і підстароста київський.

Я, Казимир на Потоку Потоцький, староста любецький, будучи здоровий у тілі й розумі, відступивши своєї власної належної земської юрисдикції, права, форуму повіту й воєводства, і під своє теперішнє добровільне визнання всіляко піддаючись, втіляючи, свідомо, явно кому про те належить знати, тепер і потім, чиню добровільне визнання, що

Я, посвідник, будучи в потребі певної суми готівки на свою власну потребу, взяв і позичив з рук ур. й.м. п. Михайла Щеньовського 1600 зл. пл. монетою, що була тоді в доброму обігу.

З котрого відібрання згаданої суми 1600 зл. пл. того ж ур. й.м. п. Щеньовського квитиую ⁴, щоби той же й.м. п. Михайло Щеньовський був більш певний тієї суми. Тоді їх ⁵ на всі загалом мої власності записую й обтяжую. Котру-то згадану суму 1600 зл. пл. буду повинен віддати за запитом того ж й.м. п. Михайла Щеньовського з того трирічного володіння Народич.

Якщо я тоді, посвідник, вищезгаданої суми 1600 зл. пл. через вищеназваний строк не віддам, тоді по витриманню теперішнього трилітнього орендового винайму тим же контрактом, що даний на теперішній винайм, у тій же сумі відпущаю, і за тим же самим контрактом і умовами, що виражені в тому ж контракті, йому буде вільно тримати.

3. Ян Валевський-Левковський, представник родини заушської околичної шляхти. Київський гродський намісник (1722), намісник київського підвоєводства (1731) (Boniecki 1911, XIV, s. 209; Uruski 1912, IX, s. 19; упоряд. Жеменецький 2015b, с. 199).

4. Квитиувати — засвідчувати достовірність.

5. Маються на увазі гроші.

А то під штрафом другої такої ж суми з оціненими шкодами земськими, за винятком тілесної присяги.

Котрому-то моему добровільному записові разом із спадкоємцями й потомками моїми в усьому засвідчити й дотримати маю і буду повинен. Під вищеописаною суворістю у випадку потім порушення того мого добровільного запису на будь-якому засіданні і безапеляційному строці у всіляких судах і урядах до відповіді назначаю і передбачаю самого себе, а після мене моїх потомків і спадкоємців.

І на те я дав той мій добровільний лист-запис ур. йм. п. Михайлові Шеньовському, а після нього і його потомкам і спадкоємцям.

З підписом моєї власної руки, з підписами рук йм. п. приятелів, запрошених до підпису від мене, посвідника.

Діялося в Овручі.

Року Господнього 1723, місяця червня, 10 дня.

Казимир Потоцький, р. вл. Як запрошений приятель від в.м. йм. п. старости любецького, підписуюсь, Рудницький Чеповський, р. вл. Як запрошений приятель від в.м. йм. п. старости любецького, підписуюсь, Казимир Станіслав Янковський*, р. вл. Приятель, від в.м. йм. п. Потоцького, старости любецького, запрошений, до того запису підписуюсь, Станіслав Дворецький Богданович, намісник і підстароста воеводства Київського, р. вл.

№ 5

Міędzy wiel[możnymi] i[ch]m[ości]mi państwem Daszkiewiczową, łowczynę gostyn[ską], Barbaro Mikulsko, Pawłem Kobylńskim, skarb[nikiem] lidz[kim], z iedney, a ur[odzonego] i[ego]m[ości] p[anem] Wirskim, z drugiey strony, o dobra Nowe Narodycze z inne resignationis kontrakt.

A[nn]o 1760, d[ies] 13, Decembris.

Narodycze Nowe.

№ 8, Fasc. 10. ¹ //

A[nn]o 1760, d[ies] 22, Decembris. Presens contractus resignatorius per partes in eadem contentas actis praesentibus castr[ensibus] vlodimeriensibus est roboratus ².

Міędzy wielmożnemi ichm[ości]mi państwem Anno z Mikulskich Daszkiewiczowo, łowczyńsko, y Barbaro Mikulsko, virgine innupto, iuż in adulta existenti aetate, siostrami między sobą rodzonemi, niegdy urodzonych Heleny y Tomasza z Faszczewskich Mikulskich, mał[żonków], cyrkami, a zaś wiel[możney] Katarzyny z Potockich Faszczewskiey, mał[żonków], wnukami y wiel[możnym] Pawłem Kobylńskim, skarbnikiem lidzkim, niegdy urodzonych Jana y Maryanny z Mikulskich Kobylńskich, mał[żonków], synem swym, y uro[dzon]ą i[ey]m[ości] panny Franciszki Kobylńskiey, siostry swoiey rodzoney, in adulta aetate zostaiącey, in virtute plenipotencyi coram actis castrensibus leopolitensibus feria secunda ante festum sancti Bartholomei, apostoli, proxima, anno Domini millesimo septuagesimo quinquagesimo nono, in personam quidem mag[nif]ici Pauli Kobylinski, thesauraryi lidcen[sis], fratris sui germani, ad hunc actum in ordine ad resignandas sortes in bonis Narodycze et alyis si[ngulis] et jacen[tibus], nec non ad resignandas super eisdem

sortes officiosas perpetuas transactiones recognitae et inscriptae in virtute cupis imieniem, z iedney,

A urodzonym i[ego]m[ości] panem Ignacym Wirskim, wiel[możnego] j[ego]m[ości] pana Jana Pawszy, stolnika kyowskiego, specyalmym plenipotentem, plenipotencyą ręczno de actu ejus et data w Suszczanach dnia szedmnastego, miesiaca novembri, roku Pańskiego tysiąc siedmset sześćdziesiątego, ad hunc actum дано y spisano, y tak samego z wiel[możnego] j[ego]m[ości] pana Jana Pawszy, stolnika kyowskiego, ręką iako y rękoma ichm[ościów] panów przyiaciół podpisano a na osobe tego z uro[dzonego] j[ego]m[ości] pana Ignacego Wirskiego, ad perficiendas has omnes et singulas transactiones дана y służąca, a praecipue et signanter ad hunc actum zapisanym, z drugiey strony.

Na fundamencie którey między wyż rzeczonymi wiel[możnym] państwem Anno z Mikulskich Daszkiewiczową, łowczyną gostyn[ską], Barbaro Mikulsko y wiel[możnym] Pawłem Kobylńskim, skarbnikiem lidzkim, a urodzonym j[ego]m[ości] panem Ignacym Wirskim, wiel[możnego] j[ego]m[ości] pana Jana Pawszy, stol[nika] kiyowskiego, specyalmym plenipotentom stanol pewny y w ni w czym nie odmienny o dobra części w mieście Nowych Narodyczach, wsiach Sielcu, Stawku, Dawidkach y Nowym Dorohińcu alias Chłusowie perpetuae resignantionis kontrakt w ten niżej opisany sposób, y o to, iż

Wie[imożni] i[ch]m[ości] państwo Anna z Mikulskich Daszkiewiczowa, łowczyńska, Barbara Mikulska y wiel[możny] Paweł Kobylński, miecznik ³ lidzki, mając po antecessorach swoich directa linea, dobra, części w mieście Nowych Narodyczach, wsiach Sielcu, Stawku, Dawidkach y Nowym // Dorohińcu alias Chłusowie, successive po niegdy wiel[możney] Floryanowey Potockiey na nas spadła, w wojewodstwie Kyowskim a powiecie Owruckim leżące,

Które to pomienione części ze wszystkimi polami, rolami, nawozami, pognoiami, pastwiskami, ogrodami, łąkami, sianożęciami, da[wb]rowami, zaroslami, lasami z wolnym w onych wszelkiego zwierza bicia, borami, drzewem bortnym y niebortnym, ze pszczołami y bez pszczoł, rzekami, rzeczkami, stawami, jeziorami, jeziorzyskami, sadzawkami, błotami z wolnym łowieniem ryb y wjunów, gony bobrowemi, młynami, młynszczami, mytem y pogrobelnym, arędami karczemnymi, po[d]danemi ciąglami y nieciąglami, na gruncie znajdującymi się y dokąd kolwiek zbieglami, onych powinnościami, pańszczyzno, daniami, daninami, czynszami, wszystkimi et wszeliakimi pożytkami, prowentami, intratami, et cum jure patronatus praestandorum parochorum, tak żeby mianowane niemianowanemu a niemianowane mianowanemu ni w czym nie ubliżało, nic na siebie, potomków y successorów swoich niewymuiąc ani zestawuiąc, ale tak jako te części w soich miedzach, granicach, suderewiach, obrembach y obychodziech miały y zawierały, y teraz mają y zawierają, ogulnie, ze wszyskim prawem, państwem, tytułem y dziedzictwem, urodzonego plenipotencyaryusza pryncypalowi wiel[możnemu] j[ego]m[ości] panu Janowi Pawszy, stolnikowi kyowskiemu, potomkom y successorom j[ego]m[ości] za summe cztery tysięce pięćset złotych polskich, to iest na głów trzy, na każde głowę przypadającą po złotych polskich tysiąc pięćset, insimul junctam summam superius exoratom cztery tysięce pięćset złotych polskich efficientem zostawiwszy, czwarto część summy iednak tysiąc pięćset zł[otych] pol[skich] na czwarto głowę, to iest na wiel[możnego] Michała y Maryanne z Mikulskich Pawłowskich nale-

1. Архівний номер, написаний нижче чорнильною ручкою.

2. Заголовок, написаний зліва перпендикулярно до основного тексту документа.

3. Так в оригіналі.

zająca, ad complementum summy zupełney sześciu tysięcy złotych za pomienione wyż wspomniane części wynoszący, za które summe wyż wspomniano cztery tysiące pięćset zł[otych] pol[skich] pomienione części daemy, daruiemy, wiecznemi y niegdy nieodzownemi czasy rezygnuiemy.

Acz nam ten że wiel[możny] j[ego]m[ości] pan Jan Pawsza, stolnik kyowski, summe wyż wspomniana cztery tysiące pięćset zł[otych] pol[skich] na głów tylko trzy, relicto quarto capite wiel[możnych] Pawłowskich przez ręce urodzonego j[ego]m[ości] pana Ignacego Wirskiego, specialnego plenipotenta swego, do rąk naszych istotnie y rzetelnie oddał y wyliczył, więc z oddania y wyliczenia tey że summy czterech tysięcy pięciuset zł[otych] pol[skich] tak wiel[możny] Pawsza, stolnik ky[ows]ki // kyowski, iako y urodzony Wirski, specialis plenipotent, praesenti quientantur contractu.

W którego części, przez nas rezygnowane, wiel[możne] i[ch]m[ości] państwo Anna z Mikulskich Daszkiewiczowa, łowczyzna gostyńska, Barbara Mikulska y wiel[możny] Paweł Kobyliński, skarbnik lidzki, wolney intromissyi ex nunc wiel[możnemu] j[ego]m[ości] panu Janowi Pawszy, stol[niku] kyowskiemu, urodzonego plenipotencyaryusza pryncypałow, dopuszczają, a dopuszczony ani sami przez się, ani przez subordynowane osoby bronić nie mają, a po nich potomkowie y successorowie ich nie mają y nie powinni będą, owszem od wszelkich impedymentów prawnych y nieprawnych bronić, zastępować, y ewinkować, cum posteris et successoribus suis kontraktem niniejszym obowiązują się.

Kwit de persoluto pretio y donacją na przereczzone, na nas spadłe, części, teraz przez nas rezygnowane, in forma juris, quam plenissima in personam wiel[możnego] j[ego]m[ości] pana Jana Pawszy, stolnika kyowskiego, urodzon[ego] plenipoten[tis] pryncypała, temu że urodzonemu plenipoten[tis] in rem wiel[możnego] pryncypała onego sive per se, sive per plenipotentes suos junctim aut indivisim zeznać przyrzekaia, assekuruią y zapisuią się.

Co wszystko strony sobie obie pod zakładem drugiey takowey że summy y szkodami ziemskimi słownie, krom przysięgi cieliessney, oszacowanemi, ziścić y strzycy wyrażeni wiel[możni] sive suis, sive plenipoten[tium] suorum actis przyrzekaia y urod[zone] j[ego]m[ości] pan Ignacy Wirski nomine pryncypała swego przyrzeka.

O co in casu contraventionis forum ubiquinarium et terminum peremptorium we wszelakim sądzię y urzędzie wiel[możni] wyż wspomnieni sami sobie, potomkom i successorom swoim naznaczą y profiguią. A urod[zone] plenipoten[s] wiel[możnemu] stolnikowi kyowskiemu naznaczą y przefiguię.

Y na to się rękoma własnymi swemi przy podpisach i[ch]m[ości] panów przyziaciół podpisuią.

Działo się w Bortnowie.

Dnia trzynastego, miesiąca decembris, roku Pańskiego tysiąc siedmset sześćdziesiątego.

Anna Daszkiewiczowa, m. p.

Barbara Mikulska.

Paweł Kobyliński, m. p.

Ignacy Wirski ad hunc actum zapisany plenipot[ens].

Jako proszony przyziaciół do podpisu tego kontraktu resignationis podpisuię się, Paweł Gutowsky, cześ[nik] zaincz?, m. p.

Proszony przyziaciół od ichm[ości]w kontraktujących do tego kontraktu resignationis podpisuię się, Cyprian Dąbrowski, m. p.

Proszony przyziaciół od ichm[ości]w kontraktujących do tego kontraktu resignat[ionis] podpisuię się, Kazimierz Zaleski, m. p.

Proszony przyziaciół od ichm[ości]w kontraktujących do kontraktu resignationis podpisuię się, Juzef Ignacy Darafiewicz, m. p. //

ПЕРЕКЛАД

Контракт зречення власностей Нових Народичів та інших між в.м. й.м. п. Дашкевичовою, ловчиною гостинською, Барбарою Микульською, Павлом Кобилінським, скарбником лідським, з одної, а ур. й.м. п. Вирським, з другої [сторони].

Року 1760, дня 13 грудня.

Нові Народичі.

Року 1760, дня 22 грудня. Дійсний контракт зречення між узгодженими сторонами, записаний у теперішні книги гродські володимирські.

Між в.м. й.м. п. Анною з Микульських Дашкевичовою, ловчиною гостинською, і Барбарою Микульською, незаміжною, уже в дорослому віці, рідними сестрами, доньками покійних Гелени й Томаша з Фащевських Микульських, подружжя, а також внучками в.м. Катерини з Потоцьких Фащевської, і в.м. Павлом Кобилінським, скарбником лідським, сином покійних Яна і Мар'яни з Микульських Кобилінських, подружжя, і в якості представника іменем його рідної сестри ур. й.м. п. Францішки Кобилінської¹, дорослої, визнаних і записаних до цих книг явно й особисто в.м. Павлом Кобилінським, скарбником лідським, їхнім рідним братом, перед книгами гродськими львівськими приблизно на другий тиждень перед святом св. Варфоломія, апостола, року Господнього 1759, у порядку зречення частин у власностях Народичах й інших, окремих і дотичних, а також до зречення на цих частинах вічних ділових розпоряджень, з однієї [сторони].

1. Катерина з Потоцьких Фащевська — дочка Флоріана Потоцького, який придбав Народичі у Єльців. За К. Пулаським першим шлюбом була за капітаном коронної кавалерії Станіславом Якубовським гербу Топор (Pułaski 1991, s. 171). У документі № 6 згадується її другий чоловік — Олександр. Це, правдоподібно, Олександр Фащевський гербу Прус II (Uruski 1907, IV, s. 12), дідич містечка Цибулева (нині село Уманського району Черкаської області). У 1644 р він вів суперечку за ліси, що належали до цибулівського маєтку, із князем Вишневецьким (W. M. 1880, s. 718), а в 1649 р. згадується у зв'язку із втечею підданих до Кам'янки (Білоус 2015, с. 140, 163). Існують свідчення, які нам не вдалося підтвердити джерелами, що Олександр Фащевський ще у 1630 р. продав Цибулів Флоріанові Потоцькому (Цибулів... 2023). А. Бонєцький наводить інформацію, що Фащевський заставив Цибулів у 1644 р. неназваній на ім'я дочці Флоріана Потоцького (Boniecki 1902, V, s. 260).

Інші фігуранти документу — це онуки (Анна у шлюбі за невідомим на ім'я Дашкевичем, ловчим гостинським; Мар'яна за Яном Кобилінським; Барбара, незаміжня; Мар'яна за Міхалом Павловським) та правнуки (скарбник лідський Павло Кобилінський та його сестра Францішка) Катерини Потоцької, від її дочки Гелени, заміжньої за Томашем Микульським. Всі вони отримали спадкові права на частину Нових Народичів від Мар'яни Потоцької (див. статтю С. Павленка).

І ур. ім. п. Ігнацієм Вирським, спеціальним представником вм. ім. п. Яна Павші¹, стольника київського, якому надане й записане представництво до цього акту в акті даному в Сучанах дня 17, місяця листопада, року Господнього 1760, і так рукою самого ж вм. ім. п. Яна Павші, стольника київського, як і руками ім. п. приятелів підписане і дане, і служаче на особу того ж ур. ім. п. Ігнація Вирського до виконання цих усіх і окремо розпоряджень, й особливо й виразно до цього акту записане, з другої сторони.

На підставі чого між вищеназваними вм. п. Анною з Микульських Дашкевичовою, ловчинею гостинською, Барбарою Микульською й вм. Павлом Кобилінським, скарбником лідським, і ур. ім. п. Ігнацієм Вирським, спеціальним представником вм. ім. п. Яна Павші, стольника київського, постав певний і ні в чому не відмінний контракт вічного зречення власностей частин в місті Нових Народичах, селах Сільцю, Ставку, Давидках і Новому Дорогінцю або Хлусовій² в той нижчеописаний спосіб і про те, що

Вм. ім. п. Анна з Микульських Дашкевичова, ловчиня гостинська, Барбара Микульська й вм. Павло Кобилінський, мечник³ лідський, маючи по предках своїх пряме походження, власності, частини в місті Нових Народичах, селах Сільцю, Ставку, Давидках і Новому Дорогінцю або Хлусовій, які перейшли у спадок від покійної вм. Флоріанової Потоцької, і знаходяться у воеводстві Київському й повіті Овруцькому.

Котрі-то згадані частини зі всіма полями, ріллями, навозами, погноями, пасовищами, городами, луками, сіножатями, дібровами, зарослями, лісами з вільним полюванням у них на звірей, борами, бортиним деревом і небортним, з бджолами й без бджіл, ріками, річками, ставами, озерами, озеричами, ставками, болотами з вільним виловом риби й в'юнів, бобровими загонами, млинами, млиничцями, митом і погребельним, корчемними орендями, тяглими й нетяглими підданими, які знаходяться на ґрунті або кудись втікли, з їх повинностями, панщиною, данями, данинами, чиншами, усіма й всілякими пожитками, кормами, доходами, з правом патронату над турботою про священників, так, щоб назване неназваному, а неназане названому ні в чому не шкодило, нічого на себе, своїх потомків і спадкоємців не відокремлюючи і не залишаючи, але так, як ті частини в своїх межах, границях, посадках, вирубках

1. Ян Павша (?—26.09.1786) герба Леліва, син Теодора (Федора) Павші, підстоля овруцького. Київський стольник (1744—1765), овруцький підкоморій (1765—1786). Власник Народичького ключа. Одружений з Анною з Немиричів (Uruski, 1916, XII, s. 259; оргас. Janas, Kłaczewski 2002, s. 64, N 378, s. 90, N 605; упоряд. Жеменецький 2015а, с. 135). Від імені Яна Павші договір уклав Ігнацій Вирський, можливо, адміністратор-управляючий Нових Народичів.

2. Хлусова — інша назва с. Дорогінь. Перед 1488 р. Дорогінем володів овруцький боярин Андрій Хлус, який, не маючи спадкоємців «взяв собі за сина» старосту житомирського Сенько Романовича. Після смерті Сенька Романовича його маєтності в Овруцькому повіті переходять до дружини, що походила з родини київських зем'ян Павш (Клепатський 1912, с. 213; Яковенко 2008, с. 176), і закріплюються у власності цього роду. Імовірно, у XVI ст. назва використовувалась для означення Нового Дорогіння.

3. Так в оригіналі.

і обходах, мали й завіряли, і матимуть, і завірятимуть, загалом, зі всім правом, володінням, титулом і дідицтвом, ур. представника довірителью вм. ім. п. Янові Павші, стольнику київському, потомкам і спадкоємцям ім. за суму 4500 зл. пл., тобто між трьома головами, кожному по 1500 зл. пл., так само всю суму вищеназану 4500 зл. пл. дійсно залишивши, однак четверту частину в сумі 1500 зл. пл. четвертій голові, тобто ту, яка належить вм. Михайлу і Мар'яні з Микульських Павловських, вилічену сповна до цілковитої суми 6000 зл. пл. за згадані вищеназані частини, за котру-то суму вищезгадану 4500 зл. пл. згадані частини даємо, даруємо й на вічні й ніколи не відзивні часи зрікаємо.

Оскільки нам той же вм. ім. п. Ян Павша, стольник київський, вищезгадану суму 4500 зл. пл. тільки трьом людям, не враховуючи четверту голову вм. Павловських, рукою ур. ім. п. Ігнація Вирського, свого спеціального представника, до наших рук ретельно віддав і вилічив, то з віддання й вилічення тієї суми 4500 зл. пл. так вм. Павша, стольник київський, як і ур. Вирський, спеціальний представник, дійсним контрактом квітуться.

У які частини, зречені нами, вм. ім. п. Анна з Микульських Дашкевичова, ловчиня гостинська, Барбара Микульська й вм. Павло Кобилінський, скарбник лідський, відтепер вільне оволодіння вм. ім. п. Яну Павші, стольнику київському, довірителью ур. представника, дозволяють, а по дозволі йому ані самі за себе, ані через підпорядкованих осіб не мають зобороняти, а після них їхні потомки й спадкоємці не мають і не повинні будуть, і взагалі за теперішнім контрактом зобов'язуються з потомками й спадкоємцями від усіляких труднощів правних і неправних боронити, заступати й визволяти.

Квит⁴ за виплачену ціну й дарчу на згадані, передані нам в спадок частини, зречені нами, у формі права, що є повністю в особі вм. ім. п. Яна Павші, стольника київського, довірителья ур. представника, тому ж ур. представнику в справі вм. його довірителья чи через себе, чи через своїх представників разом або неподільно, клянуться визнати, гарантують й записують.

Що все обидві сторони собі під штрафом другої такої ж суми зі шкодами земськими, оціненими на слово, за винятком тілесної присяги, вищеназані вм. або самі, або через свої представників клянуться визнати й стримати у книгах, а ур. ім. п. Ігнацій Вирський клянеться іменем свого довірителья.

Про що вм. самі собі, своїм потомкам і спадкоємцям у випадку порушення на будь-якому засіданні й безапеляційному строці у всілякому суді й уряді назначають і передбачають. А ур. представник назначає і передбачає вм. стольнику київському.

І на те руками своїми власними з підписами ім. п. приятелів підписуються.

Діялося в Бортнові.

Дня 13, місяця грудня, року Господнього 1760.

Анна Дашкевичова, р. вл. Барбара Микульська. Павло Кобилінський, р. вл. Ігнацій Вирський, представник у цій справі. Як запрошений приятель до підпису того контракту зречення підписують, Павло Гутовський*, чашник зайнч[...] ⁵, р. вл. Запрошений приятель від ім. контракуючих до того контракту

4. Квит — боргова розписка, документ про позику; квитация (досл. «утихомиренья») — документ про прийом чи передачу коштів, цінностей, майна, тощо.

5. На жаль, не вдалося розшифрувати уряд.

зречення підписуюсь, Кипріян Дубровський*, р. вл. Запрошений приятель від ім. контракуючих до того контракту зречення підписуюсь, Казимир Залеський*, р. вл. Запрошений приятель від ім. контракуючих до того контракту зречення підписуюсь, Юзеф Ігнацій Дорофійович*, р. вл.

№ 6

Donacya dobr części w Nowych Narodyczach, Stawku, Sielcu, Dawidkach y Nowym Dorohińcu alias Chłusowie od wiel[możney] Barbary Mikulskiej y Pawła Kobylińskiego in rem et personam wiel[możnego] Jana Pawszy, stol[nika] kiyewskiego, służąca.

A[nn]o 1760, d[ies] 22, Decembris.

Nar[odicze] Nowe.

№ 9, Fasc. 10.¹

A[nn]o 1761, m[iesiaca] 20, May. Comparens p[ersona]liter ur[odzony] j[ego]m[osć] pan Ignacy Wirski tą donacyą od wiel[możney] Mikulskiej y Kobylińskiego in rem et personam wiel[możnego] j[ego]m[osć] pana Pawszy, stol[nika] kiyewskiego, w grodzie Włodzimirskim przyznana, rationis intro contractorum spisana, do akt grodz[kich] ou[ruckich] p[ersonaliter] obl[atowana], podał. Przyiałem.

Aloizy Potępsky, v[ice]regent y namiestnik p[alatinatum] guaracky, m. p.

Inductum. //

A[nn]o 1760, d[ies] 22, Decembris. Comparens personaliter wiel[możni] B[ar]bara Mikulska y Paweł Kobyliński, skarbnik lidski, ten zapis perpetuae donationis od siebie, zeznawających, [w]iel[możnemu] j[ego]m[osć] panu Janowi Pawszy, stolnikowi kyowskiemu, na dobra intro wyrażone dany y służący, coram actis praesentibus cast[rensis] Vlodimiriens[is] swym y innych imieniem zeznali. Accepi.

Matheusz Zaleski, v[ice] g[ube]rn[a]t[or] grabow[iecki], nam[ie]stnik grodz[ski] b[ur]g[ensis] włodzim[ierski].²

Ja, Barbara Mikulska, virgo innupta iuż in adulta existens aetate, niegdy urodzonych Heleny y Tomasza z Faszczewskich Mikulskich, mał[żonków], cyrka, a zaś uro[dzoney] Katarzyny y Alexandra z Potockich Faszczewskich, mał[żonków], wnuka, in assistentia ur[odzonego] Pawła Kobylińskiego, skarbnika l[idskiego], siostrzenca mego rodzzonego, tuż na urzędzie przy mnie stawiającego y n[a recz] niżej wyrażoną zezwaliającego spólnie, y ja, Paweł Kobyliński, skarbnik lidski, niegdy urodzonych Maryanny y Jana z Mikulskich Kobylińskich, mał[żonków], syn, swym y urodzoney j[ey]m[osć] panny Franciszki Kobylińskiej, siostry swoiey rodzzoney, in adulta aetate zestaiący.

In virtute plenipotencyei coram actis castrensibus leopoliensibus feria secunda ante festum sancti Bartholomei, apostoli, proxima, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, mnie ad hunc actum ad resignandas sortes bonorum Narodycz et aliarum, nec non recognoscendas super eisdem sortes officiosas transactiones recognitae et inscriptae imieniem.

Za którą o pokoy y dotrzymanie terazniejszego zapisu perpetuae donationis ręcząc z potomkami y sukcesorami se se inscribo.

Zdrowie będąc na ciałach i umysłach, odstompiwszy swey własney należney ziemskiej jurysdykcji, prawa, forum powiatu y wojewodstwa, a pod teraznieysze dobrowolne zeznanie nasze, qu[a] ad actum praesentem attinet, zapis dobrowolny nasz perpetue donationis y jego wszystkie kondycye, punkta, klauzury y ligamenta z dobrami, potomkami y successorami naszymi cale się poddaiać y wcielaiąc ustnie y dobrowolnie zeznaw[amy] teraz y na potomne czasy oznaymuiemy, iż

My, zeznawaiące, maiąc części nasze dziedziczne w mieście Nowych Narodyczach, wsiach Sielcu, Stawku, Dawidkach y Nowym Dorohińcu alias Chłusowey, successive po niegdy wiel[możney] Floryanowey Potockey na nas spadłe, w woiewodstwie Kyowskiem a powiecie Owruckim leżące, y tych że wyżej wyrażonych antecessorach naszych na nas prawem Bożym y naturalnym przez successyą spadłe, nikomu ni w czym neipienne, ani pierwszym prawem przez nas nie ustompione, żadnem wyderkafami, przewodami prawnemi nie obciążone, a wiedząc z prawa pospolitego y zwyczaiu, że każdemu in aequalitate urodzonemu wolno dobrami swemi dziedzicznymi, ziemskimi rządzić y szafować, dysponować y ku naylepszemu użytokowi swemu obrócić, więc używaiąc tey z prawa pozwoloney wolności na lepsze y pożytecznejsze nasze, nie będąc od nikogo namowieni ani przymuszeni, owszem z dobrowolnego y doskonałego rozmysłu naszego, naradz[iw]szy się w tym krewnych naszych y przyjaciół, umysliliśmy przerzeczne części nasze dziedziczne w mieście Narodyczach Nowych, Sielcu, Stawku, Dawidkach, Nowym Dorohińcu alias Chłusowey wyż opisanym sposobem, nam przynależące, wiemożnemu j[ego]m[osć] panu Janowi Pawszy, stolnikowi kyowskiemu, // -skiemu, potomkom y successorom j[ego]m[osć] dać, darować y więczyćście rezygnować.

Jako ż et de facto też części nasze dziedziczne w dobrach mieście Narodyczach Nowych, Sielcu, Stawku, Dawidkach, Nowym Dorohińcu alias Chłusowey ze wszystkimi pomienionych dóbr części, należytościami y [przy]ległościami, to iest polami oranemi y nieoranemi, sianożęciami, pastwiskami, lasami, borami, gaiami, dąbrowami, czerteżami, zaroslami, drzewem, bortnym y niebortnym, z pszczołami y bez pszczoł, y ich suderewio, sadami, zapustami, rzekami, rzeczkami, groblami, dworami, dworzyszczami, ogrodami, płacami y wszelakimi budynkami, arędą karczemną, mytem wszelakim, żydami, mieszczanami, poddanemi ciągłymi y pieszemi, tak na groncie zostaiącemi, iako też dokąd kolwiek zbiegłymi, onych [że] powinnościami, pańszczyzną, czynszami, daniami, daninami, dziesięciną, pszczelną, podróżczyzną, osypami, y innemi wszystkimi y wszelakimi in genera et specie robociznami, podatkami, użytkami y dochodami, tak daleie, żeby minowane niemianowanemu a niemianowane mianowanemu nic nie wymowało ani ubliżalo, ale ogu[lnie] y pospolitoście, iako się te dobra z dawnych czasow w swoich granicach, [mię]dza[ch], obrembiach, suderewiach, obchodziech y we wszystkich cyrkumferencyach, grontach miały y zawierały, teraz maią y zawieraią, ze wszystkimi attynencyami, pertynencyami ogulnie, ze wszystkim prawem, własnością y dziedzictwem, una cum jure patronatus praestandorum parochorum, nie w pospolitości, ani w szczegulności na nas potomków y sukcesorów naszych nie rez[er]wuiąc, ani excypuiąc.

Temu ż wielmożnemu Janowi Pawszy, stolnikowi kyowskiemu, potomkom y successorom onego daiemy, daruiemy y wiecznemi a nigdy nie odzownemi czasy rezygnuiemy.

Wolen tedy iuż iest y będzie wielmożny Jan Pawsza, stolnik kyowski, a po nem potomkowie y successorowie

1. Архівний номер, написаний нижче чорнильною ручкою.

2. Заголовок, написаний зліва перпендикулярно до основного тексту документа.

j[ego]m[ó]sci w po[mie]nionych dobrach części w possessyą swoją dziedziczną y aktualno odebrawszy onemi odtąd iako swemi własnymi y dziedzicznymi, według woli y upodoban[ia] swego rządzić, szafować, komu chcieć dać, darować, ustępić, rezygnować, zam[ie]niać y ku naylepszemu pożytkowi swemu obro[zc]ać.

A my, zeznawaiące, oraz potomkowie y successorowie nasi od aktu dobrowol[neg]o teraznieyszego listu naszeg[o] zapisu perpetuae ac irrevocabilis donationis żadnego wstempu, regressu y int[e]ressu do mianowanych dóbr części wieczyście przez nas rezygnowanych, nie [mamy] // -my y mieć nie powin[ni]e będziemy, owszem onych z pot[om]kami y successorami naszymi zrzekamy się, oraz od wszelkich impedymentuw prawnych y nieprawnych, od kogo kol[wie]k y iako ż kolwiek sposobem zachodzących, tyle kroć, ile kroć potrzeba b[e]d[zie] wskazywała non obstante quav[is] praescriptione tegoż wiel[możnego] Jana Pawsze, [stol]nika kyowskiego, potomków y successorów onego w każdym sądzie y u[rz]ędzie bronić, zastempować y ew[in]kować zapisuiey się.

A to pod zakładem trzech tysięcy złotych polskich y szkodami ziemskimi słownie, krom przysięgi cielesney, oszacowanemi in casu sprzeciwienia się ninieyszemu dobrowolnemu perperuae donationis zapisowi naszemu, lub w naymnieyszym punkcie, forum ubiquinarium et terminum peremptorium in onni judiciis et officio regni, a czasu bezkrolewia w sądzie kapturowym, lub jakie na ten czas ad Rzeczy Pospolitey uchwalony y postanowiony będzie, amputatis omnibus et singulis quotquot sunt juris, aut ex industria humana excogitatis, beneficys sobie samym, potomkom y successorom naszym do odpowiadania naznaczamy y prefiguiemy.

[Y] na to daliśmy ten list nasz dobrowolny zapis wieczystey darowizny z podp[isami] r[ę]k własnych, tudzież z podp[isami] r[ę]k [ichmościów] panów przyaciół ustnie [y ocze]wiście od nas do podpisania tego zapisu perpetuae donationis uproszonych.

[Dzia]ło się w Włodzimirzu.

Roku Pańskiego tysiąc siedmset sześćdziesiątego, miesiąca decembris dwadziestego drugiego dnia.

Barbara Mikulska.

Paweł Kobyliński, m. p.

Jako proszony przyaciół do podpisu tey donacyi od ichm[ó]sc[ió]w zeznawaiących podpisuie się, Paweł Gutowsky, m. p.

Proszony przyaciół od ichm[ó]sc[ió]w zeznawaiących do tey donacyi podpisuie się, Cypryan Dąbrowski, m. p.

Proszony przyaciół od ichm[ó]sc[ió]w zeznawających do tey donacyi podpisuie się, Kazimierz Zaleski, m. p. //

ПЕРЕКЛАД

Дарча власностей частини в Нових Народичах, Ставку, Сільцю, Давидках і Новому Дорогінцю або Хлусовій від в.м. Барбари Микульської і Павла Кобилінського, що служить у справі й особі в.м. Яна Павші, стольника київського.

Року 1760, дня 22 грудня.

Нові Народичі.

Року 1761, місяця 20 травня. З'явившись особисто, ур. й.м. п. Ігнацій Вирський подав ту дарчу, за-свідчену особисто, до книг гродських овруцьких від в.м. Микульської і Кобилінського у справі й особі в.м. й.м. п. Павші, стольника київського, визнану в гроді Володимирському, записану за порозуміння контрактуючих. Прийняв.

Алоїзій Потемпський*, підстароста й намісник воеводства гвараський, р. вл.

Уведено.

Року 1760, дня 22 грудня. З'явившись особисто в.м. Барбара Микульська й Павло Кобилінський, скарбник лідський, визнали перед книгами теперішніми гродськими володимирськими той запис вічної дарчої, даний і служачий на власності тут названі, від себе, посвідників, своїм іменем й інших в.м. й.м. п. Янові Павші, стольникові київському. Прийняв.

Матеуш Залеський*, намісник підстароства грабовецького, намісник гродський гроду Володимирського.

Я, Барабара Микульська, незаміжня, вже в дорослому віці, донька покійних ур. Гелени й Томаша з Фашевських Микульських, подружжя, і внучка ур. Катерини й Александра з Потоцьких Фашевських, подружжя, за сприяння ур. Павла Кобилінського, скарбника лідського, мого рідного сестринця¹, хто тут же на уряді при мені повністю став і визнав щодо згаданої справи, і я, Павло Кобилінський, скарбник лідський, син покійних ур. Мар'яни і Яна з Микульських Кобилінських, подружжя, своїм й іменем ур. й.м. п. Францішки Кобилінської, своєї рідної сестри, у дорослому віці.

У якості визнаного й записаного на мене представництва перед книгами гродськими львівськими приблизно на другий тиждень перед святом св. Варфоломія, апостола, року Господнього 1759, до цього акту зречення частин власностей Народичів і інших, а також визнання над цими частинами ділових розпоряджень.

За яким про спокій і дотримання теперішнього запису вічної дарчої, поручаючись з потомками й спадкоємцями, підписуюсь.

Будучи здоровими в тілі й розумі, відступивши свої власної належної земської юрисдикції, права, форуму повіту й воеводства, а під теперішнє наше добровільне визнання, що стосується дійсної справи, наш добровільний запис вічної дарчої і її усі умови, пункти, клаузули, взаємозобов'язання зі власностями, з нашими потомками і спадкоємцями, цілковито піддаючись і втіляючи, усно й добровільно визнаємо, тепер і на потім повідомляємо, що

Ми, посвідники, маючи наші дідичні частини в місті Нових Народичах, селах Сільцю, Ставку, Давидках і Новому Дорогінцю або Хлусовій, що перейшли до нас у спадок від покійної в.м. Флоріанової Потоцької, які знаходяться в воеводстві Київському і повіті Овруцькому, і від тих же вищеназваних предків наших на нас правом Божим і природнім через спадкоємність спадлих, нікому ні в чому не завинені, ані за першим правом через нас не уступлені, ні обтяжені жодними перекупками, правними переводами, і відаючи з посполитого права й звичаю, що кожному в рівності народженому вільно своїми дідичними земськими власностями управляти й оцінювати, розпоряджатися і до найліпшого власного пожитку завертати, то, вживаючи тої дозволеної правом вольності на нашу користь, не будучи ні від кого намовлені чи змушені, узагалі з нашого добровільного й рішучого роздуму, порадившись з рідними й приятелями, задумали згадані наші дідичні частини в місті Нових Народичах, Сільцю, Ставку, Давидках, Новому Дорогінцю або Хлусовій, що належать нам у вищеописаний спосіб, в.м. й.м. п. Янові Павші, стольнику київському, потомкам і спадкоємцям й.м. дати, дарувати й навечно зрети.

Як же і де факто теж наші дідичні частини у власностях місті Нових Народичах, Сільцю, Став-

1. Племянник, син сестри.

ку, Давидках, Новому Дорогінцю або Хлусовій зі всіма згаданих власностей частин приналежностями й прилеглистями, тобто ораними й неораними полями, сіножатями, пасовищами, лісами, борами, гаями, дібровами, хащами, зарослями, бортним і небортним деревом, з бджолами й без бджіл, і їх посадками, садами, городами, площами і всілякими будинками, корчемною орендою, усіляким митом, євреями, міщанами, підданими, тяглими й пішими, такими, хто zostались на ґрунті й хто кудись втекли, з їхніми ж повинностями, панщиною, чиншами, данями, данинами, десятиною, бджільним, подорожнім, відсипами¹ й іншими всіма й усілякими загалом і зокрема роботами, податками, пожитками й доходами, і так далі, щоб назване неназаному, а неназане названому нічого не виключало, ані шкодило, але загалом і спільно, як ті власності з давніх часів у своїх границях, межах, вирубках, посадках, обходах і усіх оточеннях, ґрунтах мали і завірялися, тепер мають і завіряються, власністю й дідичтвом, разом з правом патронату над турботою про священників, ні в посполитості, ні в окремішності на нас, наших потомків і спадкоємців не зберігаючи й не роблячи винятків,

Тому ж в м. Янові Павші, стольнику київському, його потомкам і спадкоємцям даємо, даруємо і вічними і ніколи не відкличними часами зрікаємо.

Вільний тоді є і буде в м. Ян Павша, стольник київський, а по ньому потомки і спадкоємці їм. у згаданих власностях частинах у своєму дідичному володінні, дійсно відібравши їх звітти як свої власні і дідичні, відповідно до своєї волі й вподобання управляти, оцінювати, кому хоче віддати, уступити, зректи, замінити й до свого найліпшого пожитку використовувати.

А ми, посвідники, а також наші потомки й спадкоємці від акту нашого теперішнього добровільного листу-запису вічної й невідмовної дарчої жодною вступу, занепаду й користі до згаданих власностей частин, очевидно зречених нами, не маємо і не будемо мати, взагалі їх з нашими потомками й спадкоємцями зрікаємось, також від усіляких правних і неправних труднощів, що стаються від кого-небудь і в будь-який спосіб, доти, доки буде вказувати потреба, не шкодячи будь-якій настанові того ж Яна Павші, стольника київського, його потомків і спадкоємців, у кожному суді й уряді боронити, заступати й вигороджувати записуємося.

І то під штрафом 3000 зл. пл. і шкодами земськими, оціненими на слово, за винятком тілесної присяги, у випадку спротиву нашому теперішньому добровільному записові вічної дарчої або в найменшому пункті, на будь-якому судовому засіданні і в безапеляційний строк у всіх судах і урядах королівства, а в часи безкоролів'я в суді каптуровому, або в такому, який на той час буде ухвалений і установлений в Речі Посполитій, усі винятки, загалом і зокрема, що б не стосувалося прав або що людська здібність вирозуміє, переваги собі самим, нашим потомкам і спадкоємцям до відповіді назначаємо і передбачаємо.

І на те ми дали той наш добровільний лист-запис очевидно для підписання того запису вічної дарчої. Діялося в Володимирі.

Року Господнього 1760, місяця грудня, 22 дня.

1. Бджільне, подорожне, відсипи — вірогідно, види мита чи податку.

Барабара Микульська. Павло Кобилінський, р. вл. Як запрошений приятель до підпису тієї дарчої від ім. посвідників підписуюся, Павло Гутовський*, р. вл. Як запрошений приятель до підпису тієї дарчої від ім. посвідників підписуюся, Кипріян Дубровський*, р. вл. Запрошений приятель від ім. посвідників до тієї дарчої підписуюся, Казимир Залеський*, р. вл.

№ 7

Zapis Quitationis od wiel[możney] Barbary Mikulskiej y Pawła Kobylińskiego in rem et personam wiel[możnego] Pawszy, stol[nika] kyowskiego, dany y służący.

A[nn]o 1760, d[ies] 22, D[ecem]b[r]is.

Narodycze Nowe y inne.

№ 10, Fasc. 10. ² //

A[nn]o 1760, d[ies] 22, Decembris. Comparentes personaliter wiel[możni] Barbara Mikulska y Paweł Kobyliński, skarbnik lidzki, ten zapis quietationis od siebie, zeznawających, weil[możnemu] j[ego]m[os]ci panu Janowi Pawszy, stolnikowi kyowskiemu, dany y służący, coram actis praesentibus cast[rensibus] vlodimirien[sibus] swym y innych imieniem zeznali. Suscepi.

Matheus Zaleski, v[ice] g[ube]rn[a]t[or] grod[ski] grabow[iecki], nam[ie]stnik grod[ski] b[ur]g[ensis] włodzim[ierski] ³.

My, ja, Barbara Mikulska, virgo innupta, iuz in adulta existenti aetate, niegdy ur[od]zonych Heleny y Tomasa z Faszczewskich Mikulskich, mał[żonków], c[yrka], a zaś wiel[możney] Katarzyny z Potockich Faszczewskiej, mał[żonków] ⁴, wnuk[a], y ja, Paweł Kobyliński, skarbnik lidzki, niegdy urodzonych Jana y Maryanny z Mikulskich Kobylińskich, mał[żonków], syn, swym y urodzonej j[ey]m[os]ci panny Franciszki Kobylińskiej, siostry moiey rodzoney, in adulta aetate zestaiącey, in virtute plenipotency coram actis castrensis leopolien[sibus] feria secunda ante festum sancti Bartholomei, apostoli, proxima, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, in personam mei ad hunc actum recognitae et inscriptae imieniem.

Za którą o pokoy y dotrzymanie teraznieyszego zapisu quitationis ręcząc, zdrowi będąc na ciałach y umysłach, odstąpiwszy swey własney należney ziemskiej jurysdyccyi, prawa, forum powiatu y woiewodztwa, a pod teraznieyszy dobrowolny list nasz zapis quitationis z potomkami y successorami naszymi cale się poddaiąc y wcielając, wiadomo, jawno czyniemy, teraz y na potomne czasy zeznawamy y oznaumujemy, iż

My, zeznawaiące, wziówszy za pełną satysfacyą z summy pleniężn[ey], sorte nostri należącey, w kontrakcie resignationis wyrażoney, pro resignatione sortium bonorum Nowych Narodycz, Sielce, Stawek, Dawidki y Nowego Drohońca alias Chłusowey od wielmożnego Jana Pawszy, stolnika kyowskiego, z ktyrego aktualnego, punktualnego y rzetelnego odebrania tegoż wiel[możnego] Pawsze, stolnika kyowskiego, potomków y successorów onego od dalszego pomienioney summy płacenia z potomkami y successorami naszymi

2. Архівний номер, написаний нижче чорнильною ручкою.

3. Заголовок, написаний зліва перпендикулярно до основного тексту документа.

4. Описка писаря. Її чоловік Александер не зазначений у документі. Пор. інтитуляцію в документі № 6.

uwolniamy y kwituiemy wiecznemi y nigdy nieodzownemi czasy.

Tak sobie samym, iako potomkom y successorom naszym, tak ex interesse mei ja, Paweł Kobylński, jako et ex interesse siostry moiej do upomnienia się zagradam drogą y wieczne układam milczenie. Jako też y ja, Barbara Mikulska, ex interesse mei similiter do upomnienia się [sobie] samey potomkom y successorom zagradam drogę y wieczne układam milczenie.

Do ktyrey summy ani my sami, ani potomkowie y successorowie nasi żadnego wstępu, rekursu, ani regressu mieć nie mamy y nie powinni będziemy mieć // mieć, nie mogą y nie powinni będą ¹.

A [to] pod zakładem drugiey takowey że summy y szkodami zi[em]skimi słownie, krom przysięgi cielesney, oszacowaynemi, a [in casu] contraventionis niieyszemu zapisowi naszemu quietationis forum ubiquinarium et terminum peremptorium sobie [sa]mym y successorom naszym a praecipue grodu Kyowskiego [na] odpowiadania naznaczamy y praefiguujemy, a ucho-way Boże bezkrolewia, y w sądach kapturowych, lub y w tych, iakie na ten czas od Rzeczy Pospolitey postanowione y uchwalone będą, podobne ż odpowiedzenie naznaczamy.

Y na to się rękoma naszymi własnemi przy uproszeniu ichm[ościów] panów przyiaciół ustnie y oczewisto do podpisu tego zapisu quietationis od nas uproszonych podpisujemy się.

Działo się w Włodzimierzu.

Roku Pańskiego tysiąc siedmset sze[ść]dziesiątego miesiąca decembris, dwudziestego drugiego dnia.

Barbara Mikulska.

Paweł Kobylinski, m. p.

Proszony przyjaciel do podpisu tego zapisu quietationis od ichm[ościów] zeznawiających podpisuję się, Paweł Gutowski, m. p.

Proszony przyjaciel od ichm[ościów] zeznawiających do zapisu kwitowego podpisuję się, Сурьян Дабровский, m. p.

Proszony przyjaciel od ichm[ościów] zeznawiających do zapisu kwitowego podpisuję się, Kazimierz Zaleski, m. p.

A[nn]o 1761, d[ies] 20, May. Comparens[ersona]liter urodz[ony] i[ego]m[ości] pan Ignacy Wirski ten zapis quietationis od wiel[możney] Mikulskey y Kobylńskiego wiel[możnemu] i[ego]m[ości] panu Pawszy, stoln[iku] kyow[skiemu] dany y służący, r[atio]ne intro contractorum spisany, do akt nineyszych grodz[kich] ou[ruckich] p[raesentem] oblatam podał. Przyjąłem.

Aloizy Potępsky, v[ice]regent y namiestnik p[alatin]atum gu[aracky], m. p.

Inductum ad acta castre[strensis] ouruc[ensis]. //

ПЕРЕКЛАД

Року 1760, дня 22 грудня. З'явившись особисто в.м. Барбара Микульська і Павло Кобилінський, скарбник лідський, визнали перед книгами теперішніми гродськими володимирськими той запис квітації від себе, посвідників, своїм іменем й інших даний і служачий в.м. й.м. п. Янові Павші, стольникові київському. Прийняв.

Матеуш Залеський, намісник підстароства грабовецький, намісник гродський гроду Володимирського.

1. Описка писаря. Тут це повтор семантично то-тожної формули.

Ми, я, Барабара Микульська, незаміжня, вже в дорослому віці, донька покійних ур. Гелени й Томаша з Фащевських Микульських, подружжя, а також внучка в.м. Катерини з Потоцьких Фащевської, подружжя (!), і я, Павло Кобилінський, скарбник лідський, син покійних ур. Яна і Мар'яни з Микульських Кобилінських, подружжя, своїм іменем і ур. й.м. п. Францішки Кобилінської, своєї рідної сестри, дорослої, у якості представництва до цього особисто визнаного й записаного акту перед книгами гродськими львівськими приблизно на другий тиждень перед святом св. Варфоломія, апостола, року Господнього 1759.

За котрою, беручи на поруки спокій і дотримання теперішнього запису квітації, будучи здорові в тілі й розумі, відступивши своєї власної належної земської юрисдикції, права, форуму повіту й воеводства, а під наш теперішній добровільний лист-запис квітації з потомками й спадкоємцями нашими цілком піддаємося й втіляємо, відомо, явно чинимо, тепер і на майбутній час, зізнаємо й об'являємо, що

Ми, посвідники, взявши певне задоволення з грошової суми, що належить на нашу частину, виражену в контракті про зречення, до зречення частин власностей Нових Народичів, Сільця, Ставку, Давидків і Нового Дорогінця або Хлусової в.м. Яну Павші, стольнику київському, з котрого актуально-го, пунктуального й ретельного відібрання ми з нашими потомками й спадкоємцями звільняємо й квітуємо від подальшої оплати згаданої суми на вічні й ніколи не відкличні часи того ж в.м. Павшу, стольника київського, його потомків і спадкоємців.

Так собі самому, як і нашим потомкам і спадкоємцям, я, Павло Кобилінський, так зі своєї користі, як і з користі моєї сестри, загороджую собі дорогу й укладаю вічне замовчування щодо попередження ². Як і теж я, Барабара Микульська, зі своєї користі, подібно, собі самій, потомкам і спадкоємцям загороджую дорогу й укладаю вічне замовчування щодо попередження. До котрої суми ані ми самі, ані наші потомки й спадкоємці жодного вступу, повороту чи занепаду не маємо і не повинні будемо мати.

І то під штрафом другої такої ж суми і шкод земських, оцінених на слово, за винятком тілесної присяги, а в часи порушення нашого теперішнього запису квітації на будь-якому судовому засіданні й безпеляційному строці себе самих і наших спадкоємців, а особливо в гроді Київському, до відповіді назначаємо й передбачаємо, а, бережи Боже, за безкоролів'я, у судах кaptуrowих, або в тих, які на той час усталені й ухвалені будуть від Речі Посполитої, подібну ж відповідь назначаємо.

І на то нашими власними руками при усному й очевистому запрошенні й.м. п. приятелів, запрошених нами до підпису того запису квітації, підписуємося.

Діялося в Володимирі.

Року Господнього 1760, місяця грудня, 22 дня.

Барбара Микульська. Павло Кобилінський, р. вл. Запрошений приятель до підпису того запису квітації від й.м. посвідників підписуюсь, Павло Гатовський, р. вл. Запрошений приятель від й.м. посвідників до підпису того запису квітації підписуюсь, Кипріян Дубровський, р. вл. Запрошений приятель від й.м. посвідників до підпису того запису квітації підписуюсь, Казимир Залеський, р. вл.

Року 1761, дня 20 травня. З'явившись особисто ур. й.м. п. Ігнацій Вирський подав оферту до книг тепе-

2. Тут «попередження» — адмоніція, звільнення від кари за порушення закону в легкій формі.

рішніх гродських овруцьких того запису квітації від в.м. Микульської і Кобилінського, даного і служачого в.м. й.м. п. Павші, стольнику київському, записаного зі згоди між контракуючими. Прийняв.

Алоїзій Потемпський, намісник і підстароста воеводства гвараський, р. вл.

Уведено до книг гродських овруцьких.

ЛІТЕРАТУРА

Баранівський, В. Ф. (ред.). 2018. *Шляхетство Полісся України. Старовинні роди овруцької шляхти*. Київ: Інтерсервіс.

Баранівський, В. Ф. (ред.). 2020. *Рід Барановських (Баранівських): історія, видатні постаті, сучасність*. Київ: Альфа-ІПК.

Білоус, Н. 2015. Приватні міста Київського воеводства в першій половині XVII ст.: кількість, особливості розвитку та функціонування. *Україна в Центральній-Східній Європі*, 15, с. 125-164.

Вікіпедія. Вільна енциклопедія. 2023. *Цибулів* (online). Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Цибулів> (Дата звернення 11 травня 2023).

Диаковский, Е. П. (сост.). 1906. *Опись актов книги Киевского центрального архива № 38*. Киев: Т. Г. Мейнандер.

Довгополова, Л. 2014. Лаврське село Чоповичі: історія фальшивого дворянства. *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики*, 24: Генеалогія та геральдика, с. 44-64.

Жеменецький, К. (упоряд.). 2015а. *Тариф подимного податку Київського воеводства 1754 року*. Біла Церква: О. Пшонківський.

Жеменецький, К. (упоряд.). 2015б. *Тарифи подимного податку, сеймиківі лауди і люстрації Київського воеводства першої половини XVIII століття*. Біла Церква: О. Пшонківський.

Клепатський, П. Г. 1912. *Очерки по истории Киевской Земли. Литовский период*. І. Одесса: Техник.

Крикун, М. 2012. *Воеводства Правобережної України у XVI—XVIII століттях: статті і матеріали*. Львів.

Левківський, І. С. 2018. Левковские — непокорная шляхта Овручского староства. В: Баранівський, В. Ф. (ред.). *Шляхетство Полісся України. Старовинні роди овруцької шляхти*. Київ: Інтерсервіс, с. 114-128.

Томашевський, А. П. 2008. Середньовічна Овручка волость і феномен Овруцької околичної шляхти. *Наукові записки з української історії*, 20, с. 466-489.

Яковенко, Н. 2008. *Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна*. Київ: Критика.

Aftanazy, R. 1996. *Dzieje rezydencji na dawnych Kresach Rzeczypospolitej*. 10: Województwo braclawskie. Wrocław: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich.

Archiwum... 1700—1730. *Archiwum lipowieckie Junosza-Rościszewskich. Testamenty, zapisy, ugody, itp. 1700—1730. XVIII w. K. 243*. ЛННБ України імені В. Стефаніка. Відділ рукописів, ф. 5, спр. 4124/III. Режим доступу: https://dbs.ossolineum.pl/kzcp/pob-pdf.php?fond_5_d_1/r1_f5_d_1_rkps_4124.pdf (Дата звернення 11 травня 2023).

Archiwum... 1750—1769. *Archiwum lipowieckie Junosza-Rościszewskich. Testamenty, zapisy, ugody, itp. 1750—1769. XVIII w. K. 243*. ЛННБ України імені В. Стефаніка. Відділ рукописів, ф. 5, спр. 4126/III. Режим доступу: https://dbs.ossolineum.pl/kzcp/pob-pdf.php?fond_5_d_1/r1_f5_d_1_rkps_4126.pdf (Дата звернення 11 травня 2023).

Boniecki, A. 1899—1913. *Herbarz Polski. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich*. I—XVI. Warszawa: Gebethner i Wolff.

Janas, E., Klaczewski, W. (oprac.). 2002. *Urzednicy wojewodztw kijowskiego i czernichowskiego XV—XVIII wieku: spisy*. Gąsiorowski, A. (ed.). *Urzednicy dawnej Rzeczypospolitej XIV—XVIII wieku: spisy*. 3: Ziemie ruskie. Z. 4. Kórnik: Biblioteka Kórnicka PAN.

Nagielski, M. 1984. Potocki Karol lub Jan Karol (zm. ok. 1674). In: Rostworowski, E. (ed.). *Polski Słownik Biograficzny*. XXVIII, 1 (116). Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich PAN, s. 83-85.

Palkij, H. 1986. Radziwiński Marcin (zm. 1750). In: Rostworowski, E. (ed.). *Polski Słownik Biograficzny*. XXX. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich PAN, s. 101.

Przyboś, K. (ed.). 1987. *Urzednicy wojewodztwa Ruskiego XIV—XVIII wieku (ziemie Halicka, Lwowska, Przemyska, Sanocka): spisy*. Gąsiorowski, A. (ed.). *Urzednicy dawnej Rzeczypospolitej XIV—XVIII wieku: spisy*. 3: Ziemie ruskie. Z. 1. Kórnik: Biblioteka Kórnicka PAN.

Pulaski, K. 1911. *Kronika polskich rodów szlacheckich Podola, Wołynia i Ukrainy: monografie i wzmianki*. I. Brody: Feliks West.

Pulaski, K. 1991. *Kronika polskich rodów szlacheckich Podola, Wołynia i Ukrainy: monografie i wzmianki*. II. Warszawa: Blitz-Print.

Rulikowski, E. 1913. *Opis powiatu kijowskiego*. Warszawa; Kijyw: L. Idzikowski.

Uruski, S. 1904—1931. *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*. I—XV. Warszawa: Księgarnia Gebethnera i Wolffa.

W. M. 1880. Cybulyw. In: Sulimierski, F., Chlebowski, B., Walewski, W. (eds.). *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. I: Aa — Dereneczna. Warszawa: Wieku, s. 718-720.

REFERENCES

Baranivskiy, V. F. (ed.). 2018. *Shliakhetstvo Polissia Ukrainy. Starovynni rody ovruckoi shliakhty*. Kyiv: Interservis.

Baranivskiy, V. F. (ed.). 2020. *Rid Baranovskyykh (Baranivskyykh): istoriia, vydatni postati, suchasnist*. Kyiv: Alfa-PIK.

Bilous, N. 2015. Pryvatni mista Kyivskoho voievodstva v pershii polovyni XVII st.: kil'kist, osoblyvosti rozvytku ta funktsionuvannia. *Ukraina v Tsentralno-Skhidnii Yevropi*, 15, s. 125-164.

Wikipedia. Vilna entsyklopedia. 2023. *Tsybuliv* (online). Rezhym dostupu: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Tsybuliv> (Data zvernennia 11 travnia 2023).

Diakovskii, E. P. (comp.). 1906. *Opis aktovoi knigi Kievskogo tsentralnogo arkhiva N 38*. Kyiv: T. G. Meinander.

Dovhopolova, L. 2014. Lavrske selo Chopovychi: istoriia falshyvoho dvorianstva. *Spetsialni istorychni dystsypliny: pytannia teorii ta metodyky*, 24: Henealohiia ta heraldyka, s. 44-64.

Zhemenetskyi, K. (comp.). 2015a. *Taryf podymnoho podatku Kyivskoho voievodstva 1754 roku*. Bila Tserkva: O. Pshonkivskiy.

Zhemenetskyi, K. (comp.). 2015b. *Taryfy podymnoho podatku, seimykovi laudy i liustratsii Kyivskoho voievodstva pershoi polovyny XVIII stolittia*. Bila Tserkva: O. Pshonkivskiy.

Klepatskii, P. G. 1912. *Ocherki po istorii Kievskoi Zemli. Litovskii period*. I. Odessa: Tekhnik.

Krykun, M. 2012. *Voievodstva Pravoberezhnoi Ukrainy u XVI—XVIII stolittiah: statii i materialy*. Lviv.

Levkivskiy, I. S. 2018. Levkovskyye — nepokornaia shliakhta Ovruchskoho starostva. In: Baranivskiy, V. F. (ed.). *Shliakhetstvo Polissia Ukrainy. Starovynni rody ovruckoi shliakhty*. Kyiv: Interservis, s. 114-128.

N. R. Biletskyi

DOCUMENTS ON THE HISTORY OF NARODYCHI (publication of the sources)

The paper introduces into scientific circulation seven documents concerning the history of the town of Narodychi of Zhytomyr District and its nearest vicinity. The documents come from the archive of Rosciszewski nobles of the coat of arms «Junosza» in the Lypivka estate in the Kyiv region. Currently, their originals are stored in the Ossolinsky fund of the Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv. Digital versions are available for download in the digital library of the Ossolinski National Institute (Wrocław, Poland).

The documents date from the beginning to the middle of the 18th century. They are divided into two blocks. The acts of the first group concern the three-year rent of the castle and related estates in the town of Stari Narodychi from the count («starosta») of Lyubich Kazimir Pototskyi and his wife to the noble Mykhailo Shcheniovskyi. The rental contract, the register of buildings and property in the castle itself, and a debt receipt for part of the contract amount are published. Among these manuscripts, the act of the transfer of the manor in the village of Lasky from the treasurer («podskarbi») of Ovruch Daniel Levkovskyi to the sub-judge («pidsudok») of Zhytomyr Macey Trypolskyi survived. The documents of the second group belong to the later period. They concern the sale of inherited estates in the town of Novi Narodychi by the grandchildren and great-grandchildren of Kateryna Pototska-Fashchevska to Yan Pavsha, a steward («stolnik») of Kyiv.

Legal acts are written in the Old Polish language with individual inserts in Latin. A special feature of the documents are the surviving personal signatures (autographs) of local nobles, both men and women.

Both the original text of the documents in Polish, and the author's translation of the acts into Ukrainian are published in the paper. The texts of the documents are accompanied by scientific comments.

Keywords: Narodychi town, Lasky village, castle, estates, Potocki, Pavshi, Levkivski, manuscript, rental contract, quittance, donation.

Одержано 19.05.2023

БІЛЕЦЬКИЙ Назар Русланович, магістр історії, Національний Університет «Києво-Могилянська Академія», Київ, Україна.

BILETSKYI Nazar, master of history, National University of «Kyiv-Mohyla Academy», Kyiv, Ukraine. ORCID: 0000-0002-1300-9042, e-mail: arnazon@gmail.com.

Tomashevskiy, A. P. 2008. Serednovichna Ovrutskaya volost i fenomen Ovrutskoi okolychnoi shliakhty. *Naukovi zapysky z ukrainskoi istorii*, 20, s. 466-489.

Yakovenko, N. 2008. *Ukrainska shliakhta z kintsia XIV do seredyny XVII stolittia. Volyn i Tsentralna Ukraina*. Kyiv: Krytyka.

Aftanazy, R. 1996. *Dzieje rezydencji na dawnych Kresach Rzeczypospolitej. 10: Województwo bractawskie*. Wrocław: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich.

Archiwum... 1700—1730. *Archiwum lipowieckie Junosza-Rościszewskich. Testamenty, zapisy, ugody, itp. 1700—1730. XVIII w. K. 243*. LNNB Ukrainy imeni V. Stefanyka. Viddil rukopysiv, f. 5, spr. 4124/III. Rezhym dostupu: https://dbs.ossolineum.pl/kzcpobpdf.php?fond_5_d_1/rl_f5_d_1_rkps_4124.pdf (Data zvernennia 11 travnia 2023).

Archiwum... 1750—1769. *Archiwum lipowieckie Junosza-Rościszewskich. Testamenty, zapisy, ugody, itp. 1750—1769. XVIII w. K. 243*. LNNB Ukrainy imeni V. Stefanyka. Viddil rukopysiv, f. 5, spr. 4126/III. Rezhym dostupu: https://dbs.ossolineum.pl/kzcpobpdf.php?fond_5_d_1/rl_f5_d_1_rkps_4126.pdf (Data zvernennia 11 travnia 2023).

Boniecki, A. 1899—1913. *Herbarz Polski. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich*. I—XVI. Warszawa: Gebethner i Wolff.

Janas, E., Kłaczewski, W. (oprac.). 2002. *Urzednicy województw kijowskiego i czernichowskiego XV—XVIII wieku: spisy*. Gąsiorowski, A. (ed.). *Urzednicy dawnej Rzeczypospolitej XIV—XVIII wieku: spisy*. 3: Ziemie ruskie. Z. 4. Kórnik: Biblioteka Kórnik PAN.

Nagielski, M. 1984. Potocki Karol lub Jan Karol (zm. ok. 1674). In: Rostworowski, E. (ed.). *Polski Słownik Biograficzny*. XXVIII, 1 (116). Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich PAN, s. 83-85.

Palkij, H. 1986. Radziwiński Marcin (zm. 1750). In: Rostworowski, E. (ed.). *Polski Słownik Biograficzny*. XXX. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich PAN, s. 101.

Przyboś, K. (ed.). 1987. *Urzednicy województwa Ruskiego XIV—XVIII wieku (ziemie Halicka, Lwowska, Przemyska, Sannocka): spisy*. Gąsiorowski, A. (ed.). *Urzednicy dawnej Rzeczypospolitej XIV—XVIII wieku: spisy*. 3: Ziemie ruskie. Z. 1. Kórnik: Biblioteka Kórnik PAN.

Pułaski, K. 1911. *Kronika polskich rodów szlacheckich Podola, Wołynia i Ukrainy: monografie i wzmianki*. I. Brody: Feliks West.

Pułaski, K. 1991. *Kronika polskich rodów szlacheckich Podola, Wołynia i Ukrainy: monografie i wzmianki*. II. Warszawa: Blitz-Print.

Rulikowski, E. 1913. *Opis powiatu kijowskiego*. Warszawa; Kijyw: L. Idzikowski.

Uruski, S. 1904—1931. *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*. I—XV. Warszawa: Księgarnia Gebethnera i Wolffa.

W. M. 1880. Cybulyw. In: Sulimierski, F., Chlebowski, B., Walewski, W. (eds.). *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. I: Aa — Derenczna. Warszawa: Wieku, s. 718-720.